

Documents per a l'organització i la gestió dels centres

Concreció i desenvolupament del
currículum competencial i l'orientació
educativa a l'ESO

19/07/2018

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Índex

Concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO	5
1 Currículum de l'ESO	5
1.1 Concreció del currículum 2018-2019	5
1.1.1 Organització de primer a tercer d'ESO. Assignació horària de les matèries	5
1.1.2 Organització de quart curs d'ESO. Assignació horària de les matèries	6
1.2 Especificacions sobre matèries comunes	8
1.2.1 Llengua i Literatura	8
1.2.2 Llengua Estrangera	9
1.2.3 Ciències de la Naturalesa	9
1.2.4 Religió	10
1.2.5 Cultura i Valors Ètics	10
1.2.6 Matemàtiques	10
1.2.7 Àmbit artístic	10
1.2.8 Servei Comunitari de tercer i/o quart d'ESO)	11
1.2.9 Treball de Síntesi de primer, segon i tercer d'ESO	12
1.2.10 Projecte de Recerca de quart d'ESO	12
1.3 Especificacions sobre matèries optatives	13
1.3.1 Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO	14
1.3.2 Matèries optatives de quart d'ESO	15
1.3.3 Matèries optatives que es poden cursar a l'IOC	16
1.3.4 Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera cursada fora del centre	17
1.4 Gestió del projecte educatiu del centre	18
1.4.1 Organitzacions curriculars que no requereixen autorització	19
1.4.2 Organitzacions curriculars que requereixen l'autorització del Departament	20
2 L'orientació educativa a l'ESO	20

2.1 L'acollida com a base de l'orientació. Coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments	21
2.2 L'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges	22
2.3 Documents del centre i de comunicació del procés d'aprenentatge de l'alumne	25
2.4 Atenció educativa als alumnes a l'ESO	26
2.4.1 Mesures i suports universals	28
2.4.2 Mesures i suports addicionals	29
2.4.3 Mesures i suports intensius	30
2.4.4 Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) o òrgan equivalent	30
2.4.5 Necessitats específiques de suport educatiu (NESE)	32
3 Concreció de mesures d'atenció als alumnes	32
3.1 Plans de suport individualitzats (PI)	32
3.2 Concreció de mesures i suports addicionals	36
3.2.1 Programa intensiu de millora (PIM)	36
3.2.2 Programes de diversificació curricular (PDC)	39
3.2.3 Mesures i suports adreçats a alumnes de procedència estrangera	44
3.2.3.1 Alumnes nous	44
3.2.3.2 Alumnes que necessiten suport lingüístic i social	48
3.3 Concreció de mesures i suports intensius	52
3.3.1 Unitats d'escolarització compartida (UEC) i unitats d'escolarització compartida que imparteixen programes de noves oportunitats (UEC-PNO)	52
3.3.2 Suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI)	57
3.3.3 Escolaritat compartida amb centres d'educació especial	59
3.3.4 L'aula/programa integral de suport (AIS)	59
3.4 Concreció d'altres mesures i suports	59
3.4.1 Mesures i recursos adreçats a alumnes amb altes capacitats	60
3.4.2 Mesures i suports adreçats a alumnes que simultaniegen l'ESO amb música, dansa o esport	60

3.4.3 Mesures i suports adreçats a alumnes que passen de curs amb matèries amb nivells competencials no assolits en cursos anteriors i/o alumnes que no passen de curs	62
3.4.4 Mesures i recursos adreçats a alumnes amb situacions específiques diverses	62
4 Avaluació de l'ESO	63
4.1 Avaluació d'alumnes de l'etapa d'ESO	63
4.2 Reclamacions motivades per les qualificacions de l'ESO	65
4.3 Proves externes d'avaluació de les competències bàsiques	67
5 Normativa d'aplicació (concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO)	67

Concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO

1 Currículum de l'ESO

1.1 Concreció del currículum 2018-2019

En l'organització del currículum d'ESO s'aplica el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria i l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.

Per als centres educatius sostinguts amb fons públics, també és vigent el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Els alumnes que finalitzin el quart curs de l'ESO el juny del 2019 obtindran el títol de graduat en educació secundària obligatòria si en superen l'etapa en el centre educatiu. Aquesta titulació és única i no està condicionada a les opcions o itineraris que hagi cursat l'alumne.

El currículum s'organitza en àmbits de coneixement. Els àmbits de coneixement són agrupacions de matèries que comparteixen les competències bàsiques específiques de cada àmbit i les competències dels àmbits transversals.

L'apartat de [Competències bàsiques](#) del web del Departament conté els documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques que s'han de tenir en compte en la formulació de les competències i criteris d'avaluació, en la selecció de continguts, en la presa de decisions metodològiques i en el disseny de les activitats d'avaluació. Cal destacar com a novetat el document d'identificació i desplegament de les competències bàsiques de l'àmbit personal i social. Aquests documents també es troben a la secció [Currículum i orientació](#) del web de la XTEC, on també es poden consultar altres recursos i materials per als centres.

1.1.1 Organització de primer a tercer d'ESO. Assignació horària de les matèries

L'assignació horària setmanal de caràcter general de les matèries de primer a tercer curs de l'educació secundària obligatòria és la següent:

Matèries comunes	1r	2n	3r
Llengua Catalana i Literatura	3	3	3
Llengua Castellana i Literatura	3	3	3
Llengua Estrangera	3	4	3

Ciències Socials: Geografia i Història	3	3	3
Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia	3	-	2
Ciències de la Naturalesa: Física i Química	-	3	2
Matemàtiques	3	4	4
Educació Física	2	2	2
Música	2	2*	-
Educació Visual i Plàstica	2	-	2*
Tecnologia	2	2	2
Religió o Cultura i Valors Ètics	1	1	1
Tutoria	1	1	1
Treball de Síntesi	(1)	(1)	(1)
Servei Comunitari**	-	-	(1)
Matèries optatives***	2	2	2
Total d'hores	30	30	30

(1) Sense assignació horària

* Les matèries de Música i d'Educació Visual i Plàstica són intercanviables a segon i tercer d'ESO.

** Els centres que implementin el Servei Comunitari poden optar per fer-ho a tercer curs o a quart curs.

*** Les hores de les matèries optatives es poden destinar a aplicar les mesures d'atenció als alumnes que el centre organitzi segons el seu projecte educatiu. Sobre les matèries optatives, vegeu més especificacions a l'apartat *Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO*.

Per a altres organitzacions, consulteu l'apartat *Gestió del projecte educatiu del centre*.

Desdoblaments (només per als centres públics)

Els desdoblaments dels grups són d'una sessió setmanal de classe en les matèries següents:

- Tecnologia
- Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia; Física i Química
- Llengua Estrangera
- Matemàtiques (només a tercer d'ESO)

Aquestes opcions metodològiques no exclouen altres organitzacions possibles que el centre pugui dissenyar.

Per a més informació, consulteu el document "Organització del temps escolar".

1.1.2 Organització de quart curs d'ESO. Assignació horària de les matèries

Durant el curs 2018-2019, l'assignació horària setmanal de caràcter general de les matèries de quart curs de l'educació secundària obligatòria és la següent:

Matèries comunes	4t
Llengua Catalana i Literatura	3
Llengua Castellana i Literatura	3
Llengua Estrangera	3
Ciències Socials: Geografia i Història	3
Matemàtiques	4
Educació Física	2
Religió o Cultura i Valors Ètics	1
Tutoria	1
Projecte de Recerca	(1)
Servei Comunitari*	(1)
Matèries optatives	10
Total d'hores	30

(1) Sense assignació horària o amb assignació d'una hora setmanal d'acord amb l'apartat *Matèries optatives de quart d'ESO*.

*Els centres que implementin el Servei Comunitari poden optar per fer-ho a tercer curs o a quart curs.

Matèries optatives	Hores
Biologia i Geologia	3
Física i Química	
Llatí	
Economia	
Ciències Aplicades a l'Activitat Professional	
Emprenedoria	
Tecnologia	
Tecnologies de la Informació i la Comunicació (Informàtica)	
Segona Llengua Estrangera	
Educació Visual i Plàstica	
Filosofia	

Música	
Arts Escèniques i Dansa	
Cultura Científica	
Cultura Clàssica	
Física i Química i Ciències Aplicades	4
Biologia i Geologia i Ciències Aplicades	
Economia i Emprenedoria	
Tecnologia i Tecnologies de la Informació i la Comunicació (Informàtica)	3

Per a altres organitzacions, consulteu l'apartat *Gestió del projecte educatiu del centre*.

Desdoblaments (només per als centres públics)

El desdoblament d'una sessió setmanal de classe és en la matèria Llengua Estrangera.

Aquestes opcions metodològiques no exclouen altres organitzacions possibles que el centre pugui dissenyar.

Per a més informació, consulteu el document “Organització del temps escolar”.

1.2 Especificacions sobre matèries comunes

1.2.1 Llengua i Literatura

Per millorar els resultats en el desenvolupament de les [competències bàsiques de l'àmbit lingüístic](#) i en el desenvolupament dels continguts curriculars de les matèries corresponents, els professors de llengües han de plantejar un treball conjunt i coordinat. Per orientar els professors en l'enfocament de l'expressió escrita, el Departament d'Ensenyament ha publicat el document [Orientacions pràctiques per a la millora de l'ortografia](#) i impulsa el programa “araESCRIC”, que té com a objectiu millorar la competència escrita dels alumnes.

La literatura

Per ajudar a desenvolupar la competència lingüística, els centres han de programar al llarg de l'etapa aquelles activitats que, prenent el text literari com a model d'excel·lència, permetin un aprofundiment de la comprensió lectora, l'expressió escrita i la comunicació oral des d'una perspectiva creativa i fomentant el gaudi de la paraula. En aquesta línia, el Departament d'Ensenyament, a través del web de la XTEC, posa a l'abast el document d'orientació didàctica [La literatura a l'aula](#), en què s'exposen orientacions metodològiques i d'avaluació a partir d'una selecció temàtica de textos clàssics antics i moderns.

La lectura

Tot i que la lectura en un centre educatiu és responsabilitat de tots els àmbits i matèries, els òrgans de coordinació didàctica de llengua i literatura han de potenciar l'autonomia lectora dels alumnes i el gust per la lectura dins i fora de l'aula. El nombre mínim de lectures per treballar en el marc pedagògic de l'aula, en cada curs de l'etapa, és de tres obres en la matèria de Llengua Catalana i Literatura i tres obres en la matèria de Llengua Castellana i Literatura (s'ha d'assegurar una presència significativa d'autors que escriuen originalment en cadascuna d'aquestes llengües). Les obres que cal llegir les tria l'òrgan de coordinació didàctica d'aquestes matèries.

Les lectures seleccionades han de constar en la programació didàctica i s'han de fer públiques, conjuntament amb la llista de llibres de text, abans del 30 de juny anterior al començament de cada curs.

A l'espai del [Pla d'impuls de la lectura](#) del web de la XTEC, els professors trobaran adreces d'interès, orientacions, recursos, materials didàctics i bones pràctiques, perquè incorporin i sistematitzin estratègies lectores com a eix vertebrador dels aprenentatges.

El Departament d'Ensenyament ha establert com a objectiu estratègic la millora de l'èxit escolar de tots els alumnes. I ho fa potenciant la lectura sistemàtica en totes les àrees i matèries del currículum al llarg de tota l'escolaritat bàsica, per augmentar la competència comunicativa i lingüística i el desenvolupament de l'hàbit lector dels infants i joves, sense oblidar que la competència lectora és la base de molts aprenentatges i un requisit per participar amb èxit en bona part dels àmbits de la vida adulta.

1.2.2 Llengua Estrangera

Atesa la necessitat de garantir un aprofitament màxim de les hores de contacte de l'alumne amb la llengua estrangera, aquesta llengua ha de ser el vehicle principal de comunicació, no només durant el desenvolupament de les tasques d'aprenentatge sinó en qualsevol moment que requereixi una interacció de caràcter funcional dins l'aula.

La possibilitat de disposar de grups reduïts en una part de les hores comunes de Llengua Estrangera permet programar tasques d'aprenentatge en aquesta part de l'horari lectiu que incideixen molt especialment en el desenvolupament de les competències d'expressió i interacció oral.

Per millorar els resultats en el desenvolupament de les competències d'aquest àmbit, podeu consultar el document [Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic \(llengües estrangeres\)](#).

1.2.3 Ciències de la Naturalesa

Per millorar els resultats en el desenvolupament de les competències d'aquest àmbit, podeu consultar el document [Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic](#).

Les Ciències de la Naturalesa de tercer consten de les matèries de Biologia i Geologia i

de Física i Química, que s'han d'avaluar de manera independent.

1.2.4 Religió

D'acord amb la normativa vigent, l'ensenyament de la religió té caràcter optatiu per als alumnes i és d'oferta obligatòria per als centres. Per a més informació, vegeu el document per a l'organització i la gestió dels centres "Ensenyament de la religió".

L'ensenyament de la religió ha de respectar els principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris, i ha de contribuir a l'assoliment de les competències pròpies de l'etapa.

La matèria de Religió s'avalua amb els mateixos criteris i efectes que les altres matèries.

1.2.5 Cultura i Valors Ètics

L'ensenyament de la Cultura i Valors Ètics és d'oferta obligatòria i l'avaluació s'ha de fer amb els mateixos criteris i efectes que la de les altres matèries.

La matèria de Cultura i Valors Ètics s'ha d'assignar a professors que reuneixin els requisits per impartir Filosofia o Cultura Clàssica.

Per millorar els resultats en el desenvolupament de les competències d'aquest àmbit, podeu consultar el document [Competències bàsiques de l'àmbit de cultura i valors](#), així com l'apartat [Educació en valors socials i cívics](#) del web de la XTEC.

1.2.6 Matemàtiques

Per contribuir a millorar l'assoliment de les competències d'aquest àmbit el Departament d'Ensenyament ha publicat el document [Competències bàsiques de l'àmbit matemàtic](#). A més, després d'analitzar els resultats de les proves d'avaluació d'ESO dels darrers anys, que mostren una dificultat notable i persistent en el camp de la geometria, ha publicat el document [Orientacions pràctiques per a la millora de la geometria](#).

1.2.7 Àmbit artístic

Per contribuir a millorar l'assoliment de les competències d'aquest àmbit el Departament d'Ensenyament ha publicat el document [Competències bàsiques de l'àmbit artístic](#).

1.2.8 Servei Comunitari de tercer i/o quart d'ESO)

D'acord amb l'article 16 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, el Servei Comunitari és una acció educativa que s'orienta a desenvolupar la competència social i ciutadana.

El Servei Comunitari s'ha d'implementar en tots els centres educatius d'educació secundària obligatòria de forma gradual en un termini de cinc anys des de l'entrada en vigor del Decret 187/2015, de 25 d'agost.

Aquesta acció educativa es desenvolupa en el marc curricular i mitjançant la metodologia d'aprenentatge i servei. Pretén desenvolupar la competència social i ciutadana dels alumnes i respon a la idea que l'educació és una eina de millora social, que s'orienta a formar éssers complets, amb una dimensió tant intel·lectual com humana i moral.

El Servei Comunitari ha de formar part d'una o de diverses matèries de tercer i/o quart i ha de tenir una dedicació horària aproximada de 20 hores, de les quals com a mínim 10 han de ser de servei actiu a la comunitat. Excepcionalment el servei actiu a la comunitat es pot dur a terme dins l'horari escolar.

La intencionalitat i la complexitat dels projectes de Servei Comunitari fan que sigui necessari un compromís de col·laboració dels diferents agents del territori. Els agents territorials que poden intervenir en els projectes de Servei Comunitari són els centres educatius, els professionals dels serveis educatius, les administracions educatives i les entitats educatives culturals i socials.

El Servei Comunitari ha de servir per enfortir el treball de les competències de l'àmbit personal i social.

El Departament d'Ensenyament té previst formalitzar convenis de col·laboració amb les entitats participants en el desenvolupament del Servei Comunitari.

El centre educatiu que desenvolupa un projecte de servei comunitari ha de:

- vincular el Servei Comunitari al projecte educatiu del centre i al currículum;
- vincular el Servei Comunitari a les necessitats de l'entorn;
- incloure el projecte en la programació anual de centre, avaluat pel consell escolar i aprovat pel director o directora;
- fer la planificació pedagògica i curricular del projecte: activitats d'aprenentatge, activitats de servei i criteris d'avaluació;
- concretar aspectes funcionals:
 - [autorització de les famílies](#)
 - [elaboració d'un document de compromís amb les entitats](#)
- planificar el reconeixement del projecte: actes institucionals, lliurament de diplomes, etc.

Els centres que desenvolupin aquest projecte cal que rebin la formació que el

Departament organitza, a través dels serveis educatius.

El Servei Comunitari té consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de la matèria, o matèries, a la qual estigui vinculat.

Podeu consultar l'apartat del web de la XTEC de [Servei Comunitari](#).

1.2.9 Treball de Síntesi de primer, segon i tercer d'ESO

El Treball de Síntesi està format per un conjunt d'activitats d'ensenyament i aprenentatge que impliquen un treball interdisciplinari que afavoreix la integració de coneixements i del treball en equip, tant per part dels alumnes com dels professors.

L'equip de professors ha de programar un seguit d'activitats interdisciplinàries relacionades amb diferents matèries del currículum comú de l'alumne. No cal que en cada Treball de Síntesi hi hagi activitats associades a cadascuna de les matèries. En canvi, sí que és essencial que les diferents activitats siguin significatives i coherents.

En l'organització d'aquest Treball s'ha de tenir en compte assignar un professor o professora de l'equip docent que tutoritzi l'alumne i en faci el seguiment i l'orientació. Orientativament, s'ha d'assignar un tutor o tutora per cada dos o tres equips de quatre o cinc alumnes.

El Treball de Síntesi admet diverses formes organitzatives: de manera intensiva, concentrant totes les activitats en un període que pot oscil·lar entre els tres i els cinc dies, o bé de manera extensiva. En aquest segon cas, es pot dur a terme al llarg d'una part del curs o de tot el curs dins l'horari de les matèries. El Treball de Síntesi s'avalua amb relació a les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals que hi intervenen. A les actes d'avaluació final la informació sobre la realització s'ha d'especificar en els termes "NF" (no fet), "FT" (fet) i "FA" (fet amb aprofitament).

1.2.10 Projecte de Recerca de quart d'ESO

En el quart curs tots els alumnes han de fer un projecte de recerca, preferentment en equip. L'objectiu del Projecte de Recerca és contribuir al desenvolupament de les competències bàsiques de l'ESO.

Característiques generals del Projecte de Recerca

El projecte està constituït per un conjunt d'activitats de descoberta i recerca que ha fet l'alumne, entorn d'un tema escollit i delimitat, en part, per l'alumne mateix i sota el guiatge dels professors. Al llarg del projecte, l'alumne ha de demostrar capacitat d'autonomia i iniciativa en l'organització del treball individual, i també de responsabilitat, cooperació i col·laboració en el desenvolupament de projectes en comú.

El Projecte de Recerca consta d'una sèrie de tasques que es poden construir a partir de situacions, problemes o preguntes inicials, sobre les quals els alumnes, en grups

reduïts, han de plantejar una hipòtesi o objectiu, planificar el mètode de resolució, integrar la informació procedent de diverses fonts i, finalment, arribar a unes conclusions argumentades per mitjà d'un informe escrit i una breu exposició oral. Aquestes situacions inicials que es proposen als alumnes poden tenir un caràcter transversal, però també es poden emmarcar dins un àmbit de coneixement determinat.

Un possible enfocament de les activitats o tasques que es proposin com a projectes de recerca consisteix a seleccionar preguntes o problemes socials rellevants, ja siguin de l'entorn proper o llunyà, relacionats amb alguna disciplina o bé interdisciplinaris; preguntes o problemes que posin l'alumne en situació de fer-se noves preguntes, analitzar i valorar evidències, reflexionar críticament i avaluar les possibles solucions.

Organització del Projecte de Recerca

L'elaboració del Projecte de Recerca té una durada aproximada de 35 hores lectives i es pot distribuir temporalment de manera flexible al llarg del curs o bé concentrada en un període determinat, per exemple en sis dies.

Si s'opta per programar el Projecte de Recerca de manera extensiva al llarg del curs, s'ha de dur a terme dins l'horari de les matèries. Es pot associar a alguna de les matèries optatives, però també es pot vincular a altres matèries, àmbits o projectes del centre. En tot cas, ha de ser una matèria on es dugui a terme un treball específic de recerca. També es pot atribuir al Projecte de Recerca una hora setmanal, d'acord amb l'apartat Matèries optatives de quart d'ESO.

Avaluació del projecte de recerca

Cada centre ha de dissenyar els criteris d'avaluació en funció dels tipus de tasques i dels objectius de la recerca, tenint en compte que cal valorar principalment el procés global del treball que s'ha fet i la perseverança en la consecució de les fites proposades, i no únicament els resultats obtinguts. El Projecte de Recerca s'avalua amb relació a les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals que hi intervenen. A les actes d'avaluació final la informació sobre la realització s'ha de fer en els termes "NF" (no fet), "FT" (fet) i "FA" (fet amb aprofitament).

1.3 Especificacions sobre matèries optatives

El centre ha d'organitzar el currículum optatiu de l'alumne des d'una visió global, no fragmentada.

En començar el curs, el centre ha d'informar els alumnes de l'oferta programada de matèries optatives. L'alumne ha d'escollir el seu currículum optatiu amb l'ajut del tutor o tutora, a partir de l'oferta i de les condicions d'organització del centre.

L'oferta de Segona Llengua Estrangera com a matèria optativa s'ha d'adequar al projecte lingüístic del projecte educatiu del centre, i se n'ha de promoure la presència i la continuïtat al llarg de l'etapa.

L'organització temporal de les matèries optatives és criteri del centre, si bé durant el període en què l'alumne cursi cadascuna de les matèries optatives n'ha de cursar un mínim de dues hores setmanals.

1.3.1 Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO

Els centres han de preveure que les matèries optatives de Segona Llengua Estrangera, Cultura Clàssica i Emprenedoria són d'oferta obligatòria almenys en un dels tres primers cursos.

Dins el marge horari que s'estableix per reforçar o ampliar les matèries del currículum, cada centre pot proposar fer matèries optatives en els cursos de primer a tercer d'ESO o bé ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar dels alumnes.

Per poder impartir les matèries optatives, cal un mínim de 10 alumnes. Queden excloses d'aquesta limitació les matèries optatives Segona Llengua Estrangera i Cultura Clàssica.

Emprenedoria

És aconsellable que aquesta matèria s'ofereixi a tercer, atès que afavoreix l'autoconeixement de l'alumne en les opcions d'estudis posteriors, l'orientació professional i la iniciativa emprenedora. S'hi han incorporat continguts d'educació financera, d'acord amb el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost.

D'acord amb el que estableix el [Decret 51/2012](#), de 22 de maig, aquesta matèria és un espai adequat perquè la llengua estrangera sigui una de les llengües vehiculars del projecte empresarial que desenvolupa la matèria Emprenedoria i perquè es puguin utilitzar materials didàctics en llengua estrangera. Per a més informació, consulteu l'apartat [Emprenedoria](#) del web de la XTEC.

La matèria optativa Emprenedoria s'atribueix prioritàriament als professors que reuneixin els requisits per impartir les assignatures d'Economia i de Ciències Socials: Geografia i Història.

Segona Llengua Estrangera

L'opció de Segona Llengua Estrangera constitueix un pla per a tota l'etapa i l'alumne l'ha de mantenir durant els quatre cursos. Atès aquest caràcter de continuïtat, el centre (d'acord amb l'avaluació inicial de l'alumne) ha d'informar i orientar els alumnes que consideri que poden seguir aquests estudis. Això inclou la possibilitat que, amb els criteris que el centre determini, un alumne es pugui incorporar a Segona Llengua Estrangera en qualsevol curs.

En casos excepcionals, i considerant l'evolució acadèmica, si es considera més adequat que un alumne que ha triat l'opció de Segona Llengua Estrangera cursi unes altres matèries optatives diferents, el director o directora del centre en pot autoritzar el

canvi.

En l'apartat *Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera* cursada fora del centre s'estableix la possibilitat del reconeixement de cursar la matèria Segona Llengua Estrangera fora del centre.

Cultura Clàssica

La matèria optativa Cultura Clàssica ha de tenir una distribució de continguts adequada al nivell en què s'ofereixi. La decisió d'impartir aquesta matèria en un dels cursos de l'ESO és competència del centre, si bé és aconsellable que s'ofereixi a tercer, perquè representa una bona iniciació per als alumnes que triïn Llatí a quart d'ESO.

La matèria optativa Cultura Clàssica s'atribueix als professors que reuneixin els requisits per impartir Grec i Llatí.

1.3.2 Matèries optatives de quart d'ESO

D'acord amb el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, a quart curs cada alumne ha de cursar un mínim de tres matèries optatives i un màxim de cinc, amb un total de 10 hores, d'entre les que es detallen a l'apartat *Organització de quart curs. Assignació horària de les matèries*.

Cada centre educatiu ha de determinar l'oferta de matèries optatives de quart curs i els itineraris que consideri més adequats per a l'orientació dels alumnes.

El títol de graduat en ESO, que s'obté en superar el quart curs en el centre educatiu, és únic i no està condicionat per les opcions o itineraris que hagi cursat l'alumne.

Els centres poden organitzar l'oferta de matèries optatives en itineraris, és a dir, amb les matèries agrupades en diferents opcions, coherents amb les diverses opcions laborals o d'estudis posteriors que vulguin fer els alumnes.

Els centres han d'orientar l'alumne perquè l'elecció de matèries optatives serveixi per consolidar-ne els aprenentatges bàsics o perquè li puguin ser útils per a estudis posteriors o per incorporar-se a l'àmbit laboral.

En l'avaluació de final de curs, cadascuna de les matèries optatives que ha cursat l'alumne té una qualificació diferenciada.

Tenint en compte els requisits pel que fa al nombre de matèries optatives i la limitació de la franja horària assignada a matèries optatives, especificades anteriorment, el centre educatiu pot utilitzar el marge horari d'una hora per ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar dels alumnes, o bé assignar aquesta hora al Projecte de Recerca.

Els centres de tres o més línies han d'oferir de forma obligatòria les matèries optatives de Filosofia i Segona Llengua Estrangera. La resta de centres han de prioritzar aquesta oferta segons la disponibilitat.

Per poder impartir les matèries optatives, cal un mínim de 10 alumnes. Queden excloses d'aquesta limitació les matèries optatives de Segona Llengua Estrangera i de Llatí.

Educació Visual i Plàstica

Durant el curs 2018-2019 els centres que imparteixin Educació Visual i Plàstica de quart poden incorporar, en la programació de la matèria, la preparació de la prova d'accés als cicles formatius de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny. Per concretar la proposta, cal que s'adrecin, durant el primer trimestre del curs, a una de les escoles d'arts plàstiques i disseny autoritzades pel Departament d'Ensenyament.

1.3.3 Matèries optatives que es poden cursar a l'IOC

D'acord amb la [Resolució ENS/1432/2013](#), de 27 de juny, modificada per la [Resolució ENS/1252/2014](#), de 30 de maig, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial, s'estableix la possibilitat que l'alumne cursi algunes matèries a distància, si per raons organitzatives no les pot cursar en el centre ordinari o bé el centre no les ofereix:

- En el tercer curs de l'ESO, la matèria optativa de Segona Llengua Estrangera.
- En el quart curs de l'ESO, les matèries optatives de TIC (Informàtica) i/o de Segona Llengua Estrangera.

En aquest cas, la família ha de presentar al centre ordinari la sol·licitud per cursar matèries a distància. El director o directora del centre, si escau, n'ha de donar la conformitat i formalitzar la inscripció de l'alumne a l'IOC en la primera quinzena del mes de setembre.

La inscripció de les matèries optatives esmentades de tercer i quart d'ESO a l'IOC és de caràcter gratuït.

L'Institut Obert de Catalunya facilita periòdicament la informació referent al seguiment i l'avaluació de les matèries en qüestió perquè el centre ordinari en què l'alumne cursa els estudis pugui incorporar-la als documents oficials d'avaluació.

El director o directora del centre ordinari ha de nomenar un professor o professora responsable del seguiment dels alumnes que cursin alguna matèria a distància, així com de la gestió de les proves d'aquestes matèries, que s'han de fer de manera presencial i que posteriorment es retornen a l'IOC per corregir-les. El professor o professora responsable del seguiment s'ha de coordinar periòdicament amb l'IOC a través del [portal de l'IOC](#).

Per tal d'assolir uns bons resultats, el centre ha de fer les actuacions següents:

- Informar les famílies de les característiques que suposa cursar aquestes matèries a distància i del suport corresponent que s'ha de donar als fills.

- Posar a disposició de l'alumne un espai del centre amb les condicions adequades perquè pugui cursar la matèria a distància.
- Consultar amb regularitat les instruccions i informacions que es publiquen a l'espai de centres del portal de l'IOC.
- Comprovar periòdicament que els alumnes segueixen adequadament les matèries cursades a distància.

En cas que es produeixi un trasllat d'expedient de l'alumne, una baixa acadèmica o qualsevol altra circumstància que n'alteri l'escolarització, el centre ordinari n'ha d'informar l'IOC.

1.3.4 Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera cursada fora del centre

Els alumnes que cursin una segona llengua estrangera que no s'ofereixi en el centre educatiu i que ho facin en una escola oficial d'idiomes, en el marc del Programa de llengües d'origen del Departament d'Ensenyament o en institucions oficials o governamentals, poden sol·licitar-ne el reconeixement. En el cas de les EOI o en el d'institucions oficials o governamentals, cal acreditar que l'alumne està matriculat en un d'aquests centres i que aquests es comprometen a comunicar al centre l'abandonament dels estudis d'aquesta Segona Llengua Estrangera si fos el cas.

En el cas del Programa de llengües d'origen, la petició de reconeixement es restringeix a les llengües que s'imparteixen en el marc d'acords intergovernamentals (àrab, portuguès i romanès). En aquest cas, és el centre on s'imparteixen aquestes classes que ha d'acreditar la participació de l'alumne en aquesta activitat.

El tràmit que han de fer les famílies dels alumnes és el següent:

- a. Sol·licitar al centre el reconeixement dels estudis com a matèria optativa de Segona Llengua Estrangera, amb el formulari corresponent. En la sol·licitud cal adjuntar el comprovant de matrícula.
- b. Presentar al centre, a final de curs, el certificat o diploma de superació dels estudis expedit per l'organització responsable dels estudis.

El reconeixement de la formació com a Segona Llengua Estrangera es fa efectiu en finalitzar el curs acadèmic.

A l'expedient de l'alumne ha de constar, en la mateixa columna de Segona Llengua Estrangera, la llengua corresponent amb l'esment que està convalidada. Les matèries convalidades no tenen qualificació ni computen a l'efecte del càlcul de la nota mitjana.

L'alumne pot cursar, si ho desitja i dins de l'horari lectiu, una altra optativa que ofereixi el seu centre educatiu.

El reconeixement està condicionat a la valoració favorable del seguiment de l'alumne.

La sol·licitud de reconeixement s'ha de renovar cada curs, atès que totes aquestes

possibilitats es fonamenten en el fet de simultaniejar estudis ordinaris. Així mateix, el reconeixement de la formació en cursos posteriors queda supeditada a l'acreditació de la superació del curs previ.

1.4 Gestió del projecte educatiu del centre

En el marc de la seva autonomia, els centres organitzen i desenvolupen el currículum establert en el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost. Han de concretar quines competències prioritzaran cada curs d'acord amb el projecte educatiu del centre (PEC), que seran un referent de l'avaluació i del pas de curs.

Des de cada matèria i des dels espais curriculars interdisciplinaris com el Treball de Síntesi, el Projecte de Recerca o el Servei Comunitari, les programacions donen resposta als objectius generals que s'estableixen al PEC, que inclouen també l'acció tutorial i l'orientació educativa.

L'equip docent és el responsable de la coordinació de les programacions, que tenen un caràcter estratègic de tota la intervenció pedagògica i que són una eina de comunicació professional. Abans d'iniciar el període lectiu, cal que els òrgans de coordinació didàctica elaborin i adequin les programacions als diferents cursos.

En el marc de la coordinació pedagògica, els òrgans de coordinació didàctica que cada centre determini han de consensuar la prioritització, per a cada curs de l'etapa, de les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals i els criteris i instruments d'avaluació que es faran servir per tal d'avaluar-les. Amb aquesta finalitat, els acords presos en la distribució curricular i els criteris d'avaluació han de reflectir-se en les programacions didàctiques que es concreten en les programacions d'aula, en les actes de reunions i en la memòria anual.

L'equip docent ha de garantir la coherència global en l'aplicació i en la distribució dels continguts i dels altres elements de la programació, especialment del desenvolupament de les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost, i les metodologies, els criteris i els instruments d'avaluació. Amb aquesta finalitat, l'equip docent s'ha de reunir abans de començar el període lectiu i de forma regular al llarg del curs, com a mínim una vegada cada trimestre, per coordinar els aspectes més importants de les matèries, àmbits o projectes, continguts, criteris i instruments d'avaluació, metodologies didàctiques o mesures d'atenció als alumnes. En la primera reunió, l'equip docent ajusta la seva actuació a la realitat de cada grup, prenent com a referència els nivells competencials assolits pels alumnes del grup i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent del curs anterior.

Aquesta coherència global ha de facilitar el coneixement compartit entre els docents, per permetre una visió horitzontal dels cursos, situant-se en la perspectiva dels que aprenen, i per ajudar la presa de decisions pedagògiques i estratègiques. En aquest sentit, els membres dels equips docents han de tenir una visió general de tots els continguts programats de les matèries que s'imparteixen, trimestralment i anualment, amb la finalitat d'optimitzar la vinculació entre els coneixements dels diversos àmbits i

aprofitar les sinergies que poden sorgir d'aquestes connexions, en què cal evitar redundàncies o encavalcaments i afavorir el tractament dels continguts de forma més funcional, coherent i transdisciplinària, si escau.

Per dur a terme aquestes tasques de coordinació transversal cal que s'adeqüin els espais i les franges horàries necessàries perquè els professors puguin desenvolupar aquest treball col·legiat per mitjà de les reunions de coordinació, tant dels equips docents com dels altres òrgans de coordinació didàctica.

D'acord amb l'article 22 del Decret 187/2015, de 25 d'agost, i l'article 17 del [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, els centres poden establir projectes interdisciplinaris o globalitzats que requereixin una organització horària de les matèries diferent de la que s'estableix amb caràcter general, que reorganitzin l'assignació de continguts a les diverses matèries, que impliquin agrupacions en àmbits o que suposin la implementació de determinats mètodes pedagògics.

Les modificacions en l'organització de les matèries i continguts han de garantir que al final de l'etapa s'hagin treballat totes les competències i els continguts establerts.

D'altra banda, cal destacar la conveniència de limitar, particularment a primer i segon curs d'ESO, el nombre de professors diferents que constitueixen l'equip docent.

1.4.1 Organitzacions curriculars que no requereixen autorització

No requereixen autorització del Departament les organitzacions curriculars que consisteixen a utilitzar el marge horari d'optativitat per ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar dels alumnes o per ampliar l'assignació horària d'una matèria optativa vinculada al projecte de centre.

Aquestes estratègies didàctiques pròpies o projectes didàctics propis s'han d'adoptar a proposta del claustre, amb el coneixement del consell escolar i amb l'aprovació del director o directora o, si escau, del o de la titular del centre. En el projecte educatiu s'ha de recollir la proposta per a tota l'etapa.

L'aplicació del programa intensiu de millora per a primer i segon curs (PIM) i/o els programes de diversificació curricular de tercer i quart curs (PDC) s'han de fer constar en el projecte educatiu del centre, en la programació general anual de centre i en les aplicacions de gestió de dades del Departament (SAGA/Esfer@).

Tampoc requereixen autorització altres possibles assignacions horàries de primer a tercer, tal com recull l'annex 2 del Decret 187/2015, de 25 d'agost. Els centres poden modificar l'assignació horària setmanal de les matèries que s'estableix amb caràcter general, excepte en el cas d'Educació Física, Religió, Cultura i Valors Ètics i Tutoria. Aquesta nova distribució s'ha d'establir per a tota una promoció d'alumnes i ha de respectar les condicions següents:

a. Hores globals de les matèries

El nombre total d'hores al llarg dels tres cursos, per a cada matèria, no pot ser inferior al següent:

- Llengua Catalana i Literatura: 315 h
- Llengua Castellana i Literatura: 315 h
- Llengua Estrangera: 315 h + 35* h
- Ciències Socials: Geografia i Història: 315 h
- Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia: 175 h
- Ciències de la Naturalesa: Física i Química: 175 h
- Matemàtiques: 385 h
- Música: 140 h
- Educació Visual i Plàstica: 140 h
- Tecnologia: 210 h

*Aquestes 35 hores es poden emprar per impartir una matèria no lingüística en llengua estrangera, d'acord amb el projecte lingüístic del centre.

b. Presència de les matèries

Les matèries de Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Llengua Estrangera, Ciències Socials: Geografia i Història, Ciències de la Naturalesa i Matemàtiques han de ser presents en tots els cursos i l'horari global no pot ser inferior al 60% del nombre total d'hores per curs.

1.4.2 Organitzacions curriculars que requereixen l'autorització del Departament

D'acord amb l'annex 2 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, els centres que desenvolupin projectes educatius que impliquin una organització horària de les matèries que no reuneixin les condicions que s'estableixen a l'apartat anterior necessiten l'autorització del Departament d'Ensenyament.

Un cop els òrgans competents del centre acordin l'estratègia o el projecte, el director o directora o, si escau, el o la titular del centre, ha de trametre al director o directora dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona al o a la gerent del Consorci d'Educació, la sol·licitud d'autorització, que ha d'incloure la justificació i argumentació del canvi plantejat i el calendari d'implementació, així com els instruments de seguiment i d'avaluació previstos.

Per als projectes que s'iniciïn el curs 2019-2020, el termini de presentació de les sol·licituds d'autorització finalitza el 15 de febrer de 2019. El director o directora dels serveis territorials o l'òrgan competent del Consorci d'Educació de Barcelona, a la vista de l'informe que emeti la Inspecció d'Educació, emetrà la resolució d'autorització o de desestimació.

2 L'orientació educativa a l'ESO

L'orientació educativa comprèn les accions docents d'aula i les actuacions del centre i de la comunitat educativa que promouen l'acompanyament personalitzat en els aspectes personal, social, acadèmic i professional de l'alumne.

El projecte educatiu del centre ha d'incorporar aquest conjunt d'accions i actuacions. El director o directora, amb l'orientador o orientadora i els equips docents, han de vetllar perquè la planificació de l'orientació educativa obeeixi criteris de lideratge i d'organització pedagògica.

Les accions docents d'aula demanen als equips planificar, implementar i avaluar l'aprenentatge per afavorir la formació competencial i l'autonomia de l'alumne al llarg de les etapes educatives. Amb aquesta finalitat, i per tal de portar a terme accions educatives competencials i orientadores, els centres disposen de les mesures i suports universals que s'adrecen a tots els alumnes en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

La pràctica educativa competencial i orientadora promou tres elements clau que afavoreixen l'aprenentatge i la continuïtat formativa de l'alumne:

- La creació d'un vincle, implicació i interacció de l'alumne amb el seu aprenentatge, el centre i la comunitat educativa.
- La reflexió i la presa de consciència del propi procés d'aprenentatge, que és únic i intransferible.
- La transferència i la projecció dels aprenentatges, visualitzant la connexió del que aprèn i com ho aprèn amb la vida fora de l'entorn escolar.

Les actuacions del centre i de la comunitat educativa que promouen l'acompanyament personalitzat de l'alumne en les diferents etapes, es despleguen en el document "[L'orientació educativa i l'acció tutorial al llarg i en cada una de les etapes educatives i ensenyaments](#)". Aquest document recull de forma seqüenciada les accions docents i les actuacions del centre i de la comunitat educativa en dues línies de treball. La primera línia se centra en l'acollida i la coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments; la segona, en l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges.

2.1 L'acollida com a base de l'orientació. Coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments

El procés d'acollida comprèn el conjunt de mesures i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per acompanyar els alumnes i les famílies en el procés d'incorporació al centre educatiu o als nous ensenyaments.

El treball pedagògic compartit per facilitar la continuïtat educativa entre les etapes i els ensenyaments és un factor d'èxit i de qualitat educativa.

Els agents educatius responsables de zona (Inspecció d'Educació, serveis educatius, etc.) han de planificar la coordinació entre etapes educatives o ensenyaments d'acord amb un plantejament de coherència pedagògica. Cal organitzar sessions de treball de zona per ajustar aspectes com el disseny i la planificació del currículum, mesures i suport d'atenció a tots els alumnes, acció tutorial, estratègies metodològiques i criteris d'avaluació, entre altres. També s'han d'establir col·laboracions entre els diferents agents del territori (serveis socials, ajuntaments, etc.) per fer un projecte educatiu compartit de zona.

En el procés d'acollida els centres educatius han de preveure mecanismes de coordinació i traspàs d'informació en les transicions següents:

- a. De l'educació primària a l'educació secundària obligatòria, per garantir la continuïtat curricular i el seguiment personalitzat dels alumnes amb un plantejament de coherència pedagògica.
- b. De l'educació secundària obligatòria a ensenyaments postobligatoris, per afavorir la continuïtat formativa dels alumnes.

L'acollida i la seva planificació s'han de concretar en els documents del centre següents: projecte educatiu del centre (PEC), normes d'organització i de funcionament del centre (NOFC) i programació general de centre (PGC).

És un procés de treball dels equips educatius en què cal que tots els membres de la comunitat educativa siguin coneixedors de tot el procediment i de les actuacions que cal fer en cada moment.

2.2 L'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges

Acció tutorial a l'ESO

L'acció tutorial és pròpia de la funció docent i es materialitza en un conjunt d'actuacions de responsabilitat compartida entre els docents, els equips educatius i tots els professionals de la comunitat educativa. Aquest conjunt d'actuacions ha de definir un estil docent que permeti promoure la implicació de cada alumne en el seu procés educatiu i el desenvolupament d'una dinàmica social positiva en el centre i l'entorn.

Aquestes actuacions educatives, en col·laboració amb les famílies, contribueixen a l'assoliment de les competències bàsiques associades als àmbits transversals, necessàries perquè l'alumne pugui desenvolupar el seu projecte personal, social, acadèmic i professional.

Els principis i els objectius de l'acció tutorial han de quedar recollits en el projecte educatiu del centre. Per desplegar-lo cal planificar, implementar i avaluar les competències bàsiques, associades als àmbits transversals i inserides en cadascuna de les activitats d'aula, del centre i de l'entorn. Per tant, l'acció tutorial la treballen els

equips docents, amb la col·laboració de l'orientador o orientadora, en tots els espais i temps del centre.

Cada centre, en funció del projecte educatiu, ha de concretar les actuacions per a l'acompanyament i seguiment grupal i individual dels alumnes i configurar equips docents estables que ho puguin garantir.

L'assignació de la tutoria grupal, en especial en els primers cursos de l'ESO, ha de respondre als criteris següents:

- Han de ser professors amb experiència al centre.
- Han de ser professors que imparteixen matèries al conjunt del grup classe.
- Convé que sigui un mateix tutor o tutora durant dos cursos consecutius.

La tutoria individualitzada és una actuació compartida del centre que complementa les actuacions de l'acció tutorial, que es fan des de les matèries i àmbits, i reforça l'acompanyament i l'orientació dels alumnes al llarg de l'escolarització.

Dins d'aquest marc general de l'acció tutorial, cal concretar algunes especificitats:

- Alumnes de nova incorporació: l'organització del centre ha de planificar un acompanyament i seguiment més freqüent, que inclogui sessions de tutoria individualitzada d'acollida i sessions de seguiment durant els tres trimestres.
- Abandonament escolar: una prioritat de l'acció tutorial a l'educació secundària obligatòria és la personalització de l'aprenentatge i la prevenció de l'abandonament escolar. Així, cal ajustar la resposta educativa a la diversitat de ritmes, nivells i estils d'aprenentatge dels alumnes. La detecció precoç dels condicionants del procés d'ensenyament i aprenentatge i el disseny d'entorns d'aprenentatge permetran afavorir una resposta singularitzada. També cal promoure la continuïtat dels alumnes cap a les diverses opcions dels estudis postobligatoris existents, d'acord amb les possibilitats i interessos.
- Família i centre educatiu: a través de l'acció tutorial cal promoure la implicació, la col·laboració i la corresponsabilitat de les famílies. El centre ha de preveure la creació d'espais de trobada, individuals i col·lectius, entre les famílies, els alumnes i els professors. En aquests espais de trobada cal generar un clima comunicatiu, respectuós i adequat que permeti l'intercanvi de creences, experiències i punts de vista sobre l'educació, i facilitar la presa de decisions compartides entre l'alumne, la família i el centre educatiu.

L'orientació acadèmica i professional

El procés orientador, iniciat a l'educació primària, i continuat al llarg de tota l'etapa de secundària, inclou les actuacions d'orientació acadèmica i professional per afavorir en l'alumne l'autoconeixement i l'aprenentatge de la presa de decisions en el procés de

construcció del seu itinerari formatiu i projecte de vida.

La projecció dels aprenentatges i l'ancoratge en el món social i professional és el principal objectiu de l'orientació acadèmica i professional.

L'orientació acadèmica i professional s'ha d'inserir gradualment en el desplegament curricular competencial en tots els temps i espais d'aprenentatge i, per aquesta raó, forma part del projecte educatiu del centre.

És per això que cal dissenyar entorns d'aprenentatge que permetin:

- La reflexió de l'alumne i la presa de consciència de si mateix i dels seus interessos, habilitats, capacitats, aptituds i valors.
- La construcció de l'itinerari formatiu professional del jove a partir de simultaniejar la reflexió i la presa de consciència de si mateix amb l'exploració i el coneixement de l'entorn personal, social, acadèmic i laboral.
- L'exercici de l'autonomia i de la presa de decisions com un procés continu al llarg de la formació i de la vida.

En aquest procés, els docents i els equips educatius han de posar les màximes expectatives en cada alumne i proporcionar-los l'oportunitat d'obtenir el màxim i millor d'ells mateixos, siguin quines siguin les potencialitats, reforçant-ne l'autoestima i afavorint-ne l'autoconeixement i el compromís amb la tasca d'aprendre.

Els equips del centre, en coordinació amb l'orientador o orientadora, han de planificar l'orientació acadèmica i professional dins de tota l'etapa educativa prioritzant les actuacions següents:

- desenvolupar el treball en xarxa amb tots els recursos de la comunitat educativa i el teixit industrial de l'entorn;
- dissenyar activitats d'ensenyament i aprenentatge relacionades amb les competències dels diferents perfils professionals;
- implementar activitats per detectar interessos i/o expectatives acadèmiques i professionals dels alumnes;
- acompanyar l'alumne en el coneixement en profunditat dels diferents ensenyaments i recorreguts formatius partint dels interessos detectats;
- relacionar les competències bàsiques amb les professionals;
- promoure la participació de les famílies en la construcció de l'itinerari formatiu dels fills.

El Departament d'Ensenyament ofereix suports i serveis als equips docents, orientadors dels centres i serveis educatius:

- En l'apartat Orientació del web [Estudiar a Catalunya](#) s'hi pot consultar una proposta d'actuacions, eines i recursos per als centres, joves i famílies per a l'acompanyament i l'orientació dels alumnes. També s'hi pot consultar l'oferta actualitzada de fires educatives, que compten amb una àmplia oferta de propostes de continuïtat.

- El Saló de l'Ensenyament, en concret l'espai d'orientació, ofereix als joves un servei d'atenció personalitzada per ajudar-los a concretar l'opció de continuïtat formativa, que s'ha de concebre com una activitat complementària al treball intern del centre i d'equips docents de l'orientació educativa.

2.3 Documents del centre i de comunicació del procés d'aprenentatge de l'alumne

En el marc general de l'orientació educativa i l'acció tutorial, per concretar l'acompanyament del procés d'aprenentatge de l'alumne i la seva continuïtat formativa el centre ha de disposar de dos documents:

A. Full de seguiment intern

El full de seguiment intern és l'eina que té la finalitat d'enregistrar les observacions, decisions i actuacions fetes respecte al procés d'aprenentatge de l'alumne des que s'incorpora al centre.

Sempre que sigui possible, en el full de seguiment intern hi ha de constar les dades més significatives extretes a partir de la coordinació amb el centre de procedència de l'alumne on ha estat escolaritzat anteriorment. Aquest full s'ha d'actualitzar periòdicament.

L'elaboració del full de seguiment és responsabilitat del tutor o tutora de l'alumne que ha de sistematitzar-ne tota la informació, actualitzar-la i posar-la a disposició de l'equip docent.

El full de seguiment ha d'incloure, entre d'altres:

- el nivell d'assoliment dels aprenentatges de l'alumne;
- les mesures de suport a l'aprenentatge rebudes;
- les activitats dels espais i temps no lectiu;
- els interessos i expectatives de l'alumne;
- les habilitats de relació i socialització;
- els acords i compromisos adquirits tant en la carta de compromís educatiu com en les entrevistes fetes al llarg del curs.

Quan finalitza cada curs l'equip docent ha de valorar la continuïtat de les decisions que s'hagin pres amb relació a les pràctiques pedagògiques i a les mesures de suport de l'alumne. Aquestes valoracions s'han de compartir amb l'alumne i la família.

El full de seguiment s'ha de conservar en el centre fins que l'alumne finalitzi l'escolarització, i és l'eina que ha de servir per elaborar el consell orientador i, si escau, l'informe de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu.

B. Consell orientador

És una eina pedagògica que orienta, acompanya i guia l'alumne en el seu itinerari formatiu i vetlla per la seva continuïtat formativa. L'emet l'equip docent, de manera consensuada, a partir de la informació del full de seguiment intern.

El consell orientador ha d'incorporar les dades més rellevants amb relació als aspectes personal, social, acadèmic i professional de l'alumne, prioritzant:

- interessos, aptituds i participació de l'alumne en el centre;
- nivells d'assoliment de les competències desenvolupades;
- expectatives acadèmiques i professionals i/o laborals a curt i a mitjà termini;
- recomanacions i propostes de l'equip docent, que poden incloure la proposta de mesures i suports universals, addicionals i intensius.

El consell orientador s'ha d'elaborar al final dels diferents cursos de l'ESO. En finalitzar l'ESO es lliura com a document que aporta una orientació específica amb relació a l'itinerari formatiu i/o professionalitzador de l'alumne.

En els casos en què l'equip docent ho consideri convenient, i per tal de facilitar l'accés als estudis postobligatoris, es lliura un avançament del consell orientador abans de finalitzar el curs.

2.4 Atenció educativa als alumnes a l'ESO

L'atenció educativa als alumnes consisteix en l'aplicació de mesures curriculars, metodològiques, organitzatives i/o psicopedagògiques que permeten personalitzar l'acció educativa per a tots els alumnes. Alhora, aquestes mesures han de permetre reduir les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació, a fi de facilitar el progrés de tots els alumnes, prevenir-los les dificultats de l'aprenentatge, i garantir-ne el benestar emocional i social i la convivència, amb el compromís de tota la comunitat educativa.

El [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments d'educació secundària obligatòria, en el capítol 3, estableix les indicacions per a l'orientació educativa i la gestió pedagògica en els centres d'educació secundària obligatòria. En aquest capítol es concreten, entre d'altres, les diferents mesures d'atenció als alumnes a l'ESO.

Així mateix, l'[article 91](#) de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, i l'[article 5](#) del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, estableixen que tots els centres vinculats al Servei d'Educació de Catalunya disposin d'un projecte educatiu del centre (PEC), que incorpori el caràcter propi del centre i concreti els criteris que orienten l'atenció als alumnes i les mesures i els suports necessaris per a la concreció i desenvolupament del currículum, d'acord amb els principis del sistema inclusiu.

En aquest sentit, el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, es presenten les bases de l'enfocament inclusiu d'atenció educativa als alumnes per a les etapes obligatòries i postobligatòries

del sistema educatiu a Catalunya. L'atenció als alumnes en un sistema inclusiu requereix una visió àmplia que consideri tots els vessants de l'alumne, que respecti les diferències i la singularitat de cadascú, els moments maduratsius, la varietat d'estils en el processament de la informació i els ritmes d'aprenentatge.

Cal destacar el canvi de nomenclatura de les mesures d'atenció educativa dels alumnes a partir del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de manera que les mesures i suports generals s'anomenen ara *universals*; les específiques, *addicionals*, i les extraordinàries, *intensives*.

Els centres públics han de fer constar en la fitxa de l'alumne del programa SAGA/Esfer@ les mesures d'atenció als alumnes (addicionals i/o intensives) que se'ls apliquin durant el curs acadèmic corresponent, en un termini de dos mesos a partir de l'inici de curs o, en el cas de trasllat, de l'arribada al nou centre.

El quadre següent il·lustra les diferents mesures i suports d'atenció educativa als alumnes que es concreten a l'ESO:

Mesures i suports		
Universals / Generals	Addicionals / específics	Intensius / extraordinaris

<p>La personalització dels aprenentatges.</p> <p>Les mesures organitzatives flexibles.</p> <p>L'avaluació formativa i formadora.</p> <p>Els processos d'acció tutorial i d'orientació.</p> <p>Altres actuacions que contribueixin a l'escolarització i l'educació dels alumnes.</p>	<p>Les mesures d'atenció tutorial específiques.</p> <p>El suport del professor/a d'orientació educativa.</p> <p>Els programes intensius de millora (PIM).</p> <p>El suport lingüístic i social</p> <p>Les aules d'acollida (AA).</p> <p>Els programes de diversificació curricular amb projecte singular (PDC + PS) o sense projecte singular (PDC).</p> <p>Els projectes específics de suport a l'audició i el llenguatge.</p> <p>Els projectes de promoció al poble gitano de Catalunya.</p> <p>L'atenció domiciliària.</p> <p>Les aules hospitalàries.</p> <p>Els hospitals de dia per a adolescents.</p> <p>Les unitats en centres de Justícia Juvenil.</p> <p>Les unitats en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.</p> <p>Altres actuacions del Departament d'Ensenyament o del mateix centre que contribueixin a l'educació inclusiva dels alumnes.</p>	<p>Els suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI).</p> <p>Els suports intensius a l'audició i el llenguatge (SIAL).</p> <p>El suport del personal d'atenció educativa.</p> <p>Els programes d'aula integral de suport (AIS).</p> <p>El suport dels centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR).</p> <p>L'atenció directa dels professionals de suport dels centres de recursos educatius per a deficients auditius (CREDA).</p> <p>L'atenció directa dels professionals de suport del centre de recursos educatius per a deficients visuals (CREDV).</p> <p>Les unitats d'escolarització compartida (UEC).</p> <p>Els programes de noves oportunitats (PNO).</p> <p>La reducció de la durada de l'etapa educativa.</p>
---	--	--

2.4.1 Mesures i suports universals

Les mesures universals garanteixen l'atenció i el suport a tots els alumnes. El disseny

de les seqüències d'aprenentatge competencial orientador facilita crear contextos educatius inclusius: la personalització dels aprenentatges, l'organització flexible del centre, l'avaluació formativa i formadora, els processos d'acció tutorial i orientació, i aquelles altres actuacions que contribueixen a l'escolarització i l'educació dels alumnes.

Les mesures universals incideixen en l'organització general dels recursos del centre, ja que els acords i les actuacions consensuades per tot l'equip docent s'encaminen a l'assoliment de l'èxit educatiu de tots els alumnes i l'especial atenció als grups més vulnerables. Aquestes mesures les apliquen tots els professionals del centre de manera coordinada, des de la corresponsabilitat i el treball en equip, a fi de donar resposta al seguiment personalitzat de tots els alumnes.

Les mesures universals es recullen en el projecte educatiu del centre i en les normes d'organització i funcionament, i s'han de concretar en totes les programacions del centre (programació general anual, programació d'àmbit o matèria, coordinació d'equip docent i programació didàctica d'aula).

El conjunt d'estratègies que han d'adoptar els professors dels diferents àmbits i matèries per ajustar la programació a les necessitats de tots els alumnes, constitueixen les primeres mesures universals d'atenció a tots els alumnes.

L'orientació i l'acompanyament de l'alumne s'estableixen com a elements clau en les mesures universals, atès que incorporen els principis psicopedagògics, els principis de l'enfocament competencial de l'aprenentatge i el treball col·laboratiu dels equips docents.

2.4.2 Mesures i suports addicionals

Les mesures addicionals permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible i temporal a aquells alumnes que ho requereixin, un cop han estat aplicades les mesures universals. El centre concreta les mesures addicionals a partir de la detecció de les necessitats dels alumnes que en fan els equips docents i de la concreció que en faci la comissió d'atenció a la diversitat o l'òrgan col·legiat que determini el centre.

Constitueixen mesures i suports addicionals les mesures d'acció tutorial específiques, el suport del professor o professora d'orientació educativa, els programes intensius de millora, el suport lingüístic i social, les aules d'acollida, els programes de diversificació curricular amb projectes singulars o sense i els projectes específics de suport a l'audició i el llenguatge, el projecte de promoció al poble gitano de Catalunya, i altres actuacions que estableixen els mateixos centres i que contribueixen a l'educació inclusiva dels alumnes.

Per als alumnes que temporalment necessiten un recurs que doni resposta a determinades condicions de salut, al compliment de mesures judicials d'internament o a l'adopció de mesures de protecció de caràcter residencial, es concreten com a mesures addicionals, respectivament, les aules hospitalàries i l'atenció domiciliària i en hospitals de dia per a adolescents; les unitats en centres de Justícia Juvenil, i les unitats en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

Aquestes mesures han de cercar la màxima participació de tots els alumnes en les situacions educatives del centre i d'aula i han de quedar recollides en els documents del centre, en les programacions i, si escau, en els plans de suport individualitzat.

Les mesures addicionals que s'adrecen a grups d'alumnes poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars, metodològiques i criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes, sens perjudici dels plans de suport individualitzats que puguin ser necessaris.

2.4.3 Mesures i suports intensius

Les mesures i suports intensius són estratègies i eines de caràcter didàctic, curricular, psicopedagògic i organitzatiu que es duen a terme un cop han estat aplicades les mesures universals i addicionals, i en casos molt concrets que requereixen mesures singularitzades.

Constitueixen mesures i suports intensius: el suport intensiu a l'escola inclusiva (SIEI), el suport intensiu a l'audició i al llenguatge (SIAL), el suport del personal d'atenció educativa, l'aula integral de suport (AIS), el suport dels centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR), l'atenció directa dels professionals del CREDA i del CREDV, la unitat d'escolarització compartida (UEC), els programes de noves oportunitats (PNO) i la reducció de la durada de l'etapa educativa.

L'aplicació de qualsevol mesura intensiva ha de cercar la màxima participació de l'alumne en les situacions educatives del centre i de l'aula, i ha de vincular-se a les mesures universals i addicionals previstes en el centre.

Aquestes mesures han de concretar els objectius, els professionals implicats que s'han de coordinar, les orientacions metodològiques i els indicadors de seguiment del progrés que permetin avaluar-ne l'eficàcia i fer els reajustaments necessaris. Sempre tenen com a objectiu el màxim assoliment de les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals.

Les mesures intensives que s'adrecen a grups d'alumnes poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars, metodològiques i criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes, sens perjudici dels plans de suport individualitzats que puguin ser necessaris i que han de constar en l'expedient acadèmic.

2.4.4 Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) o òrgan equivalent

L'orientació educativa, com a eix del projecte educatiu, requereix un espai i un temps de debat pedagògic entre els diferents representants del centre, per organitzar, gestionar i avaluar les mesures i suports per atendre tots els alumnes.

En els centres públics, aquest espai és el de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD), si bé alguns centres disposen d'espais similars i amb el mateix objectiu que tenen altres

denominacions, com ara equip orientador.

La CAD l'ha de presidir el director o directora del centre o un altre membre de l'equip directiu i, en els centres privats, qui designi el o la titular amb criteris d'analogia.

Han de participar en aquesta comissió els membres següents:

- El director o directora o una persona de l'equip directiu.
- El professor o professora d'orientació educativa, professors de pedagogia terapèutica i/o referents d'equip d'orientació.
- Referents de nivell i/o representants dels equips docents del centre.
- Els professionals designats a les SIEI (en cas que n'hi hagi).

De manera puntual, i quan es consideri necessari per la temàtica tractada, s'han d'afegir, a la CAD, aquests altres membres:

- El o la docent de l'aula d'acollida (en cas que n'hi hagi).
- El o la professional de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), que intervé com a suport extern al centre.
- Altres docents o professionals de la comunitat educativa que es considerin oportuns, com ara el tècnic o tècnica d'integració social.

Les funcions de la comissió són les següents:

- Concretar els criteris i les prioritats que el centre estableix per a l'atenció a les diversitats dels alumnes.
- Organitzar, ajustar i fer el seguiment de l'aplicació dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades per aplicar els criteris (determinats en el PEC) i les actuacions per a l'atenció als alumnes.
- Proposar els procediments i criteris que empraran els equips docents per fer les adaptacions o els plans de suport individualitzats (PI) que corresponguin.
- Col·laborar amb l'entorn escolar o, si escau, amb els plans educatius d'entorn o altres programes socioeducatius en els quals participi el centre, per dissenyar, planificar i desenvolupar accions de suport escolar i per atendre els alumnes.
- Col·laborar amb els equips docents per establir els criteris per a l'avaluació formativa de l'alumne.
- Fer l'avaluació de l'aplicació de les mesures de l'atenció als alumnes en el centre i del seu progrés.
- Establir els mecanismes per garantir el seguiment de l'evolució dels alumnes amb necessitats educatives especials i altres necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i d'aquells que tenen dificultats per aprendre.
- Fer el seguiment dels alumnes que han passat de sisè de primària a primer d'ESO i valorar les ajudes pedagògiques emprades, en el marc de la coordinació entre primària i secundària.
- Fer el seguiment i la valoració de les decisions que es prenguin en el marc de la CAD.

- Fer la prevenció i el seguiment dels alumnes amb risc d'abandó escolar.
- Prioritzar les avaluacions psicopedagògiques que s'han de fer, així com fer-ne el seguiment per ajustar la resposta educativa.
- Altres funcions que en aquest àmbit li atribueixi el mateix centre.

La comissió ha de ser un espai de treball funcional i àgil, i per això cal que decideixi la periodicitat de les reunions (dins les hores d'activitats complementàries d'horari fix dels professors) d'acord amb la planificació de les temàtiques plantejades.

2.4.5 Necessitats específiques de suport educatiu (NESE)

D'acord el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, es consideren alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu:

- Els alumnes amb necessitats educatives especials associades a discapacitats físiques, intel·lectuals o sensorials, trastorns de l'espectre autista, trastorns greus de conducta, trastorns mentals i malalties degeneratives greus i minoritàries.
- Els alumnes d'origen estranger amb necessitats educatives derivades de la incorporació tardana al sistema educatiu, de la falta de domini de la llengua vehicular dels aprenentatges i de l'escolaritat prèvia deficitària.
- Els alumnes amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides.
- Els alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació, entesos aquests últims com a trastorns que afecten l'adquisició i l'ús funcional del llenguatge.
- Els alumnes amb altes capacitats derivades de la superdotació intel·lectual, els talents simples i complexos i la precocitat.
- Els alumnes amb risc d'abandonament escolar prematur.

3 Concreció de mesures d'atenció als alumnes

3.1 Plans de suport individualitzats (PI)

criteris generals

El pla de suport individualitzat (PI) és un document que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents (amb la implicació de l'alumne i la participació de la família) sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars de determinats alumnes en tots els contextos en què es desenvolupa el projecte educatiu. El pla de suport individualitzat (PI) ha de ser una eina àgil i funcional.

El PI ha de ser un document viu, en estat de procés d'actualització, adaptació i millora

permanent per valorar-ne la idoneïtat i eficàcia, que ha d'estar a l'arxiu del centre a disposició de la Inspecció d'Educació.

Elaboració del PI

La concreció d'un PI s'ha de fer sempre des de la perspectiva inclusiva i requereix la revisió de com s'organitzen els recursos disponibles de l'aula i del centre per atendre tots els alumnes.

S'ha d'elaborar un pla de suport individualitzat per a un alumne quan es consideri que, per al seu progrés, són insuficients les adaptacions que s'han incorporat a la programació ordinària, en les mesures de reforç o d'ampliació de les mesures universals, o quan calgui fer concrecions més enllà de les programacions grupals que donen resposta a les mesures específiques del centre.

El PI s'ha d'elaborar per als casos següents:

- Els alumnes que presenten necessitats educatives especials.
- Els alumnes nouvinguts que s'incorporen tardanament al sistema educatiu a Catalunya.
- Els alumnes que ja no assisteixen a l'aula d'acollida, però que reben suport lingüístic i social per seguir el currículum amb el seu grup classe.
- Els alumnes que estan atesos en centres del Departament de Salut, en centres de Justícia Juvenil del Departament de Justícia, o en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i no poden assistir als centres educatius regularment.
- Els alumnes als quals es redueix la durada dels estudis en qualsevol etapa.
- Els alumnes que cursen simultàniament educació secundària obligatòria i altres ensenyaments de música o dansa, o que cursen educació secundària obligatòria i tenen una dedicació significativa a l'esport.
- Sempre que, en el pas de l'educació primària a l'educació secundària, l'EAP ho hagi fet constar en l'informe de l'EAP de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu.
- Excepcionalment, aquells alumnes que requereixin mesures addicionals per assolir les competències bàsiques.
- Els alumnes sobre els quals s'hagi pres la decisió d'avaluar-los amb criteris d'avaluació inferiors o superiors als del nivell que els correspon.

Aquells alumnes que, per motius de trasllat temporal de la família a l'estranger, tinguin una absència inferior a un trimestre i es prevegi que s'incorporaran abans de finalitzar el curs, el centre ha d'establir-los un PI que en permeti la continuïtat acadèmica durant aquest període, a fi de no interrompre el procés d'escolarització, en què cal concretar les activitats de seguiment i els criteris d'avaluació per a cada matèria durant aquest període.

Per fer efectiu aquest PI, cal que els pares o tutors legals presentin, al centre on l'alumne cursa l'ESO, la documentació següent:

- Un document justificatiu de l'absència temporal de l'alumne amb la concreció del període en què estarà absent del centre educatiu.
- Escrit de compromís dels pares o tutors legals de col·laboració en el seguiment acadèmic durant aquest període d'absència del centre.

Qui elabora el PI

La iniciativa d'elaborar el PI pot sorgir:

- de l'EAP o de l'orientador o orientadora, quan escaigui, en els casos d'informe de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu;
- del tutor o tutora, d'un altre docent o de l'equip docent quan, en l'avaluació formativa i formadora dels processos d'aprenentatge, detecti necessitats educatives que condicionen fortament el procés d'aprenentatge d'un alumne. En aquest cas cal seguir procediment següent abans d'iniciar l'elaboració d'un PI:
 - Identificar les necessitats educatives, conjuntament amb l'equip docent, l'alumne i la família.
 - Revisar la idoneïtat de les mesures i suports universals i addicionals que s'estiguin aplicant.
 - Proporcionar a la CAD, o òrgan equivalent, la informació recollida i proposar l'elaboració del PI.
 - La CAD, o òrgan equivalent, en valora la proposta.
- de la família, que s'adreça al tutor o tutora i/o a la direcció del centre per demanar que se'n prevegi l'elaboració.

Procés d'elaboració del PI

El PI s'ha d'elaborar durant els dos primers mesos dels curs acadèmic o bé els dos primers mesos des del moment que se'n determini la necessitat.

El director o directora del centre aprova el PI, que ha de constar en l'expedient acadèmic de l'alumne. El tutor o tutora, amb la col·laboració de l'equip docent, i si escau, amb l'assessorament dels serveis educatius i prenent en consideració la informació que aportin altres professionals, ha de coordinar-ne l'elaboració que consta de les fases següents: planificació, redacció, aplicació, seguiment i avaluació.

L'orientador o orientadora del centre i/o professional de l'EAP, si escau, han d'assessorar i col·laborar amb el tutor o tutora que coordina el PI i l'equip de professors corresponent, en l'elaboració, aplicació i avaluació d'aquest pla.

En el procés d'elaboració també hi ha de participar l'alumne, si escau, i la família, que han de tenir al tutor o tutora com a principal interlocutor.

La implicació de les famílies i l'enregistrament sistemàtic dels acords que es prenen són essencials per poder fer el seguiment conjunt de l'evolució dels alumnes. Quan la família ha signat el PI, n'ha de rebre una còpia, degudament signada pel director o directora del centre.

Correspon a la direcció dels centres aprovar el pla, facilitar la coordinació i la col·laboració dels professionals que hi intervenen i vetllar perquè es compleixi.

En alguns casos, les necessitats de suport educatiu poden comportar la col·laboració amb un altre centre, amb serveis de salut i/o amb serveis socials. La composició de l'equip que s'organitza al voltant del PI està relacionada amb la complexitat de les necessitats educatives de l'alumne.

Avaluació, promoció i acreditació de l'alumne

En els documents oficials d'avaluació s'han de fer constar les mesures d'atenció als alumnes adoptades i l'aplicació del pla de suport individualitzat.

En finalitzar el curs, els professors que hagin impartit cadascuna de les matèries han d'atorgar a l'alumne la qualificació que correspongui, tenint en compte els plans de suport individualitzat i els criteris d'avaluació que s'estableixen per a cada matèria.

Correspon a l'equip docent decidir sobre el pas de curs de l'alumne en funció dels criteris acordats a l'inici de curs i explicitats en el pla de suport individualitzat.

Si s'assoleixen els objectius establerts al pla, a proposta del tutor o tutora i amb l'acord de l'equip docent i la família, es pot acordar la finalització del pla de suport individualitzat abans del termini previst inicialment.

D'altra banda, si són els pares o tutors legals qui sol·liciten raonadament la finalització del PI, el tutor o tutora coordinador i la comissió d'atenció a la diversitat o òrgan equivalent en valora la sol·licitud i informa el director o directora de la conveniència o no de continuar amb el pla de suport individualitzat de l'alumne. La decisió motivada de finalitzar anticipadament un pla de suport individualitzat l'ha de prendre i signar el director o directora, amb la constància del coneixement de la família i la constatació en el document del PI i en l'expedient acadèmic de l'alumne.

Excepcionalment, el pla pot comportar que temporalment algunes matèries no s'avaluïn. En aquest cas, a les actes d'avaluació i a l'expedient de l'alumne hi consta que l'alumne segueix un PI i no hi ha cap qualificació per a aquestes matèries.

Amb relació a la durada de l'etapa

Cal notificar la possibilitat que l'aplicació del PI suposi la modificació de la durada en l'etapa, sempre amb la justificació que aquesta modificació afavoreixi l'evolució personal i social i el progrés en els aprenentatges. En aquest cas, també cal deixar-ne constància en l'acta d'avaluació, a l'informe d'avaluació de l'alumne i en l'expedient acadèmic, i cal comunicar aquesta decisió al director o directora dels serveis territorials corresponents.

Amb relació amb el pas de curs

En el PI s'especifiquen els criteris amb què ha de ser avaluat l'alumne i, si és el cas, els criteris específics per al pas de curs. Aquests criteris poden ser diferents als que s'estableixen amb caràcter general pel que fa al nombre màxim de matèries amb nivells competencials no assolits amb què es pot accedir al curs següent.

En tot cas, des del primer curs d'ESO i en finalitzar cada curs d'educació secundària obligatòria, cal informar les famílies quan l'aplicació del PI pugui suposar perllongar l'etapa un any més.

Amb relació a l'acreditació de l'etapa

Al llarg de tota l'escolaritat, els pares o tutors legals i el mateix alumne han de ser informats sobre el contingut del PI. Particularment en els últims cursos de l'etapa d'educació secundària obligatòria és necessari que siguin informats sobre les possibilitats d'acreditar o no aquesta etapa educativa. Una avaluació positiva del PI no sempre ha de comportar una acreditació sistemàtica de l'etapa.

En acabar l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'equip docent ha de valorar la idoneïtat de l'obtenció del títol de graduat en ESO de l'alumne, tenint en compte els indicadors següents:

- l'assoliment de les competències de l'etapa;
- la maduresa personal i les seves possibilitats de progrés;
- l'orientació de l'alumne vers els itineraris formatius posteriors.

Per acreditar l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'alumne ha d'assolir les competències d'acord amb els criteris d'avaluació establerts en el seu PI i els criteris d'acreditació establerts pel centre amb relació als objectius i les competències de l'etapa.

En els darrers cursos d'ESO, el PI ha d'ajudar l'alumne a construir el propi itinerari formatiu i orientar-lo en finalitzar l'escolaritat obligatòria. Per aquest motiu, cal afegir un pla de transició als estudis postobligatoris o d'inserció al mercat laboral, que posteriorment ha de formar part del consell orientador de final d'etapa.

3.2 Concreció de mesures i suports addicionals

3.2.1 Programa intensiu de millora (PIM)

El [programa intensiu de millora](#) (PIM) es concreta com a mesura específica que dona resposta al que estableix el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, en l'article 18.5.a, i es desenvolupa a la [Resolució del 7 de maig de 2014](#), per la qual es donen instruccions per a l'organització del Programa intensiu de millora adreçat als alumnes de primer i segon curs d'educació secundària obligatòria en els centres educatius públics.

Finalitat

En aquest sentit, el PIM és una mesura addicional i temporal que s'adreça als alumnes de primer i/o segon d'ESO per promoure la consolidació de les competències bàsiques de primària i la progressiva millora de les competències de primer i segon d'ESO en l'àmbit lingüístic (català i castellà) i l'àmbit matemàtic. Per fer-ho, cal intensificar la dedicació horària lectiva dels alumnes en aquests àmbits i aplicar metodologies que

afavoreixin un aprenentatge personalitzat i adequat a les seves necessitats educatives.

Alumnes

Els alumnes s'han d'incorporar al programa prioritàriament a l'inici de curs. Per al primer curs d'ESO, la proposta per a la incorporació dels alumnes al PIM requereix l'informe favorable de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD) de l'institut, elaborat a partir de la informació que ha facilitat el centre d'educació primària de procedència, i escoltats els pares o tutors legals de l'alumne. Per això, cal una coordinació estreta entre els docents del darrer curs de primària i els responsables de fer el traspàs d'informació del centre de secundària a finals del mes de juny.

A aquest efecte, el centre ha d'informar les famílies que la participació de l'alumne en el PIM comporta una oportunitat per millorar els aprenentatges i assolir el nivell adequat de les competències bàsiques, que ha de requerir el compromís de l'alumne que participa en el programa d'aprofitar l'oportunitat que se li ofereix.

En el termini dels dos primers mesos des de l'inici de curs, cal fer una entrevista inicial amb els pares o els tutors legals de l'alumne per informar-los sobre la participació de l'alumne en el PIM com a mesura d'atenció educativa als alumnes del centre, en què es planteja quina és la proposta educativa amb la modificació curricular que calgui, els criteris per al pas de curs i les propostes de continuïtat, i en què s'estableixen acords amb la família. Al llarg del curs cal informar els pares o els tutors legals de la continuïtat en l'aplicació de les mesures i suports que rebí l'alumne.

En el cas de segon d'ESO, l'atenció als alumnes en el PIM es pot adreçar als alumnes que ja se'ls aplicava aquesta mesura en el primer curs d'ESO o bé als alumnes que s'incorporin al segon curs d'ESO i no tinguin assolides les competències del nivell corresponent. En qualsevol cas, l'alumne que cursi el PIM de segon d'ESO requereix l'informe favorable de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD) de l'institut, escoltats els pares o tutors legals.

Organització

El PIM ha de permetre organitzar grups flexibles, amb un mínim de 10 alumnes, fent ús d'una metodologia específica, funcional, pràctica i més personalitzada, en què s'ha de prioritzar l'assoliment de les competències bàsiques necessàries per seguir amb garanties d'èxit els primers cursos de l'ESO.

S'ha de dedicar una part significativa de l'horari lectiu en el grup flexible a cursar les matèries de Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura i Matemàtiques, amb un mínim de quatre hores per matèria.

La resta d'hores lectives setmanals, els alumnes del programa les han de fer conjuntament amb la resta dels alumnes del grup ordinari de primer d'ESO o segon d'ESO.

Metodològicament, cal enfortir l'enfocament competencial de les propostes de treball i prioritzar estratègies didàctiques que s'ajustin a les necessitats d'aquests alumnes (treball cooperatiu, treball per projectes, treball multinivell, aprenentatge entre iguals, etc.). Per a més informació cal consultar l'apartat [Programa intensiu de millora](#) >

Estratègies metodològiques del web de la XTEC.

Per ampliar les hores de dedicació, respecte a les que s'estableixen amb caràcter ordinari en l'àmbit lingüístic i matemàtic, el centre disposa de 2 hores que corresponen a les matèries optatives i d'hores lectives d'altres matèries o àmbits.

Programació

Els centres han de concretar el PIM a partir d'una programació adreçada als alumnes que facin ús d'aquest recurs i, si escau, completar-la amb les mesures que siguin pertinents en funció de les necessitats singulars de cada alumne. A títol orientatiu, al web de la XTEC es pot consultar un model per a la concreció de la [programació del PIM](#).

La concreció del PIM s'ha d'incloure en el projecte educatiu del centre (PEC) i ha de tenir en compte els criteris generals que estableix el Departament d'Ensenyament. Alhora, ha de ser coherent amb el desplegament i la concreció del currículum així com amb la resta d'elements que formen part del PEC, especialment pel que fa a l'organització del conjunt de mesures i suports per a l'atenció educativa dels alumnes, la transició de primària a secundària, l'acció tutorial i l'acompanyament personalitzat de l'alumne.

Professors

Correspon a la direcció del centre educatiu assignar els professors que siguin més adequats per impartir les activitats docents en el grup flexible d'alumnes del programa. En tot cas, aquests professors han de disposar d'experiència docent i de garantia d'estabilitat en el centre.

Un dels professors assignats al grup flexible del programa actua com a tutor o tutora, i conjuntament amb el tutor o tutora del grup ordinari han de portar a terme la tutoria de l'alumne (cotutoria).

Per a l'organització del programa, els centres disposen de les hores lectives de professors assignades a la plantilla del centre per a l'atenció a tots els alumnes a l'educació secundària obligatòria, d'acord amb la resolució anual per la qual es fixen els criteris generals per a la confecció de les plantilles de professors dels instituts.

Avaluació

L'avaluació dels alumnes que cursen el PIM té com a referent les competències bàsiques de l'educació primària i els continguts i criteris d'avaluació del primer o segon curs de l'educació secundària obligatòria, així com els criteris d'avaluació específics del programa.

L'avaluació la fa l'equip docent que imparteix ensenyaments als alumnes del programa, coordinats pel tutor o tutora del grup flexible i pel tutor o tutora del grup ordinari. Les decisions derivades de l'avaluació es prenen de manera col·legiada.

Per a l'avaluació, cada professor o professora que imparteix docència a un alumne que segueix el programa ha d'aportar la informació corresponent a les activitats que l'alumne desenvolupa, independentment que es facin al grup flexible o al grup ordinari.

Com a conseqüència del procés d'avaluació, en finalitzar el curs, l'equip docent ha de prendre les decisions corresponents sobre el pas de curs de l'alumne que hagi participat en el PIM, seguint els criteris de pas de curs i les propostes de continuïtat que s'estableixen en el programa.

Així mateix, l'autoavaluació dels mateixos alumnes ha d'esdevenir un element clau per tal de fer-los responsables del procés d'aprenentatge. L'autoavaluació esdevé una de les eines clau que dona sentit al programa PIM, ja que permet fer conscient l'alumne de la seva evolució i del progrés en els aprenentatges, així com d'aquells indicadors d'avaluació que denoten que cal millorar.

En l'avaluació final de primer d'ESO, l'equip docent ha de fer la proposta dels alumnes que continuaran fent ús del recurs PIM a segon d'ESO, d'aquells que hagin progressat en l'assoliment de les competències prioritzades i el curs següent passin al grup ordinari, o bé d'aquells que seran repetidors de primer.

Orientativament, es considera que l'alumne passa de curs si assoleix els objectius del treball plantejat en la programació del PIM i si l'equip docent ho valora positivament per a la seva progressió en autonomia i maduresa personal.

Cal informar l'alumne i les famílies quan l'avaluació de l'alumne sigui positiva i suposi que passa al curs següent, tot i que la programació del PIM estableixi un domini de competències que correspon a cursos anteriors, fet que ha de quedar recollit a l'informe d'avaluació de l'alumne i a SAGA/Esfer@ en els centres públics.

Seguiment i aplicació

En finalitzar el curs, cal fer una valoració global de l'aplicació del PIM, en què cal recollir les aportacions dels alumnes, dels professors i dels pares o tutors legals.

3.2.2 Programes de diversificació curricular (PDC)

Finalitat

Els [programes de diversificació curricular](#) (PDC) es concreten com a mesura addicional que dona resposta al que estableix el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, en l'article 18.5.b, pel que fa a les mesures orientadores per als alumnes de tercer i quart d'ESO, per estimular la continuïtat formativa dels alumnes amb dificultats d'aprenentatge i/o risc d'abandonament escolar.

Alumnes

Hi poden participar els alumnes que, pel fet de presentar dificultats generalitzades d'aprenentatge i un baix nivell d'assoliment de les competències en la majoria de les matèries en els cursos anteriors, tenen compromès l'assoliment de les competències de l'etapa i que compleixen algun dels requisits següents:

- Alumnes que en acabar el quart curs de l'ESO no han obtingut una avaluació

positiva per superar el curs i/o no han assolit les competències de l'etapa.

- Alumnes de tercer o quart curs d'ESO que s'incorporaran als programes de diversificació després de l'avaluació adequada i a proposta de l'equip docent, i quan s'ha escoltat el seu parer i el dels pares o tutors legals.

En tots els casos, els alumnes s'han d'incorporar al programa prioritàriament a l'inici de curs. Excepcionalment, es podran incorporar en un altre moment del curs si la valoració de l'equip docent i/o de la CAD ho estima favorable.

En tot cas, la incorporació en un programa de diversificació curricular és voluntària, per la qual cosa requereix l'acceptació tant de l'alumne com dels pares o tutors legals, mitjançant la signatura de la carta de compromís educatiu.

La participació en les activitats previstes en aquests programes s'ha de presentar als alumnes com una oportunitat per millorar els aprenentatges i assolir les competències bàsiques i, per tant, cal que es comprometin a aprofitar aquesta oportunitat.

Cal garantir una ràtio adequada en els grups de PDC, per oferir una atenció propera i un coneixement acurat dels alumnes a fi de fer un bon acompanyament i seguiment en el seu itinerari.

Organització i modalitats

Els centres han d'establir programes de diversificació curricular per als alumnes que necessitin una organització dels continguts i els criteris d'avaluació diferenciada de l'establerta amb caràcter general en el centre.

Aquests programes comporten una organització curricular diferent i, eventualment, un horari de permanència al centre també diferent, ja sigui perquè comparteixen l'escolaritat ordinària amb altres activitats externes al centre o perquè els centres organitzen altres activitats en altres espais.

Els centres educatius poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars i metodològiques, i els criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes.

Per desenvolupar els programes que comportin la realització d'activitats d'aplicació pràctica subjectes a una avaluació fora del centre s'han d'establir convenis. En el cas dels centres públics, el Departament d'Ensenyament ha d'establir convenis amb ajuntaments i altres ens locals; en els centres concertats, el conveni ha d'incloure, a més, la institució titular del centre.

Els centres poden organitzar programes de diversificació curricular en dues modalitats:

- Modalitat A (PDC): són els que es duen a terme en el centre educatiu en un 100 % de l'horari lectiu.
- Modalitat B (PDC + PS): són els que estan gestionats pel centre educatiu, però en què l'alumne cursa una part o la totalitat de l'àmbit pràctic amb activitats externes al centre. L'horari d'aquestes activitats externes ha de ser com a màxim el 40 % de l'horari lectiu.

Estructura

Els centres han de dissenyar els programes de diversificació curricular amb la finalitat de facilitar l'assoliment de les competències clau de l'etapa i la continuïtat en la seva formació, per a la qual cosa han d'aplicar una metodologia didàctica funcional i una organització globalitzada dels continguts i de les activitats d'aprenentatge, fomentar el treball cooperatiu i incorporar les TIC com a eina d'aprenentatge de les matèries.

Els programes de diversificació curricular es poden desenvolupar per mitjà de projectes interdisciplinaris o bé es poden estructurar en tres àmbits, que són els següents:

- Àmbit lingüístic i social: inclou els aspectes bàsics corresponents a les matèries de Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Ciències Socials i, si escau, Llengua Estrangera.
- Àmbit científicotecnològic: inclou els aspectes bàsics corresponents a les matèries de Matemàtiques, Ciències de la Naturalesa, Tecnologia i matèries optatives de quart.
- Àmbit pràctic: consisteix en activitats estructurades de caràcter pràctic i funcional que promoguin l'adquisició de les habilitats personals necessàries per a la vida adulta i professional. Al mateix temps es desenvolupen activitats que contribueixen a l'orientació professional dels alumnes.

L'alumne ha de cursar, a més, un mínim de tres matèries amb el grup ordinari, si cal amb adaptacions de la programació ordinària.

Aquestes matèries les decideix el centre educatiu en funció de les característiques de l'alumne i d'acord amb els criteris següents:

- En tots els casos, la Llengua Estrangera quan no s'hagi optat per integrar-la en l'àmbit lingüístic i social, i l'Educació Física.
- Les matèries del currículum comú no incloses en els tres àmbits del PDC i, si escau, les matèries optatives.
- Religió o Cultura i Valors Ètics.

Els òrgans de coordinació didàctica dels àmbits als quals s'integren les matèries són els responsables d'elaborar la programació didàctica de cada un dels àmbits.

En els centres s'han d'establir aquests àmbits i les persones responsables d'aplicar la programació didàctica de cada un dels àmbits, que normalment han de coincidir amb els que tenen la responsabilitat de la programació de les matèries que s'hi integrin.

Programació

Els programes han de comprendre dos cursos, sens perjudici de la menor durada que tenen per als alumnes que s'hi incorporen quan repeteixen quart d'ESO.

La programació del PDC ha de quedar recollida en un document que cal actualitzar en funció de les novetats que s'estableixin en la programació del PDC per a cada curs i que ha de formar part de la programació anual de centre. Es pot consultar el guió per a la redacció d'aquests programes a l'apartat [Programes diversificació curricular](#) del web

de la XTEC.

A mode orientatiu, l'horari setmanal del programa de diversificació curricular, d'un total de 30 hores, s'ha d'ajustar als criteris següents:

- Tutoria: 1 hora.
- Matèries del currículum a l'aula ordinària: 1 hora de Religió o de Cultura i Valors Ètics, 2 hores d'Educació Física i 2 hores de Música o d'Educació Visual i Plàstica, en funció de l'organització del centre.
- Matèries optatives organitzades entorn dels àmbits: de 15 a 17 hores.
- Àmbit pràctic: de 7 a 9 hores.
- L'oscil·lació de 2 hores de l'àmbit pràctic i de les matèries optatives organitzades per àmbits es dona perquè les 2 hores de la matèria Tecnologia es poden assignar a l'àmbit pràctic o a l'àmbit científicotecnològic.

Professors i tutoria

Cal procurar reduir el nombre de professors, de manera que un mateix docent imparteixi continguts de més d'una matèria, de manera interdisciplinària i fomentant el treball cooperatiu. Els professors que imparteixin els programes de diversificació curricular han de ser prioritàriament professors amb experiència docent i amb estabilitat en el centre.

La tutoria dels alumnes d'aquest programa s'ha de planificar i fer de manera personalitzada i contínua i s'ha de disposar d'assessorament psicopedagògic especialitzat.

Per afavorir una tutoria de caràcter més individualitzat i continu, els alumnes es distribueixen entre els professors que imparteixen la docència al grup. En tot cas, un dels tutors fa la coordinació de l'equip docent. Sempre que sigui possible cal procurar que el tutor o tutora sigui el mateix durant els dos anys del programa.

Avaluació

L'avaluació la fa l'equip docent que imparteix els ensenyaments als alumnes del programa, coordinat pel tutor o tutora del grup del PDC i pel tutor o tutora del grup ordinari. Les decisions derivades de l'avaluació es prenen de manera col·legiada.

L'avaluació dels alumnes que cursen un programa de diversificació curricular té com a referent les competències determinades en el Decret 187/2015, de 25 d'agost, així com els criteris d'avaluació específics del programa, que es concreten en la programació del PDC. A aquest efecte, cal tenir presents els documents del Departament d'Ensenyament en relació amb el desplegament de les competències bàsiques en els àmbits lingüístic, matemàtic, científicotecnològic, digital, social, artístic i de l'educació física, on es concreten els diferents graus d'assoliment de les competències d'aquests àmbits.

Per altra banda, l'alumne s'avalua seguint els criteris d'avaluació que s'hagin acordat en la definició d'aquests programes a l'inici de curs. Els criteris d'avaluació han de quedar recollits a les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) a fi que siguin

públics i els conegui la comunitat educativa.

En qualsevol dels dos cursos del programa de diversificació curricular, els alumnes poden fer activitats extraordinàries, destinades a possibilitar l'assoliment dels nivells competencials dels àmbits, matèries o projectes interdisciplinaris amb qualificació negativa, i ho han de fer en els mateixos termes plantejats amb caràcter general.

Els professors del programa han de fer un seguiment individualitzat de l'activitat de cadascun dels alumnes i disposar d'un registre de l'evolució dels seus aprenentatges i un registre de l'autoavaluació dels mateixos alumnes, perquè esdevingui un element clau en el procés d'aprenentatge. Cal incidir especialment en hàbits i valors, com l'assistència regular a classe, la puntualitat, la correcció en el tracte amb els altres, la responsabilitat, l'ordre, la constància i la iniciativa. El centre ha de determinar els professors que han de fer el seguiment dels alumnes que facin activitats pràctiques fora del centre.

Per a l'avaluació, cada professor o professora que imparteix docència a un alumne que segueix el programa ha d'aportar la informació corresponent a les activitats que l'alumne desenvolupa. Com a conseqüència del procés d'avaluació, en finalitzar el curs l'equip docent ha de prendre les decisions corresponents sobre el pas de curs de l'alumne que hagi participat en el PDC, seguint els criteris i les propostes de continuïtat que s'estableixen en el programa i quan es valori positivament per a la progressió en l'autonomia i maduresa personal.

Si en finalitzar el primer curs del programa de diversificació curricular l'equip docent considera que l'alumne ha assolit en grau suficient els objectius i les competències corresponents, pot decidir que faci el quart curs d'educació secundària obligatòria seguint el currículum general a l'aula ordinària, si cal amb adaptacions o ajustaments de la programació general o mesures de reforç.

En el cas que l'alumne no assoleixi els nivells competencials respecte als criteris d'avaluació establerts en el programa, l'equip docent pot acordar que l'alumne repeteixi tercer o quart curs d'ESO, ja sigui continuant en el grup PDC o no.

Un cop finalitzat el tercer o el quart curs d'ESO, cal informar els pares o tutors legals quan es prevegi un allargament de l'etapa com a resultat de la continuïtat en l'aplicació de mesures i suports als alumnes. També cal informar la família quan l'aplicació del programa estableixi un treball amb relació a un domini de competències que correspon a cursos anteriors, i cal deixar-ne constància en el seu informe d'avaluació de final de curs.

L'alumne que en acabar el programa no estigui en condicions d'obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria i compleixi els requisits d'edat que es determinen en la normativa vigent, pot romandre un curs més en el programa.

Sens perjudici del que s'indica en el paràgraf anterior, els alumnes poden incorporar-se als programes de formació i inserció o als programes de promoció professional, si en compleixen els requisits d'accés.

Titulació

Durant el curs 2018-2019 l'alumne dels programes de diversificació curricular obtindrà el títol de graduat en educació secundària obligatòria si aconsegueix les competències dels àmbits associats a les matèries i les dels àmbits transversals establerts en el PDC.

3.2.3 Mesures i suports adreçats a alumnes de procedència estrangera

Les mesures i suports adreçats als alumnes nouvinguts tenen com a primera finalitat proporcionar un nivell de competències lingüístiques que els permeti interactuar amb l'entorn escolar i social. A més del llenguatge comunicatiu, per seguir el currículum ordinari, els alumnes de procedència estrangera necessiten un llenguatge acadèmic específic de les matèries curriculars.

Per donar resposta a aquestes necessitats d'accés al currículum ordinari, s'han previst les aules d'acollida, i també altres actuacions relacionades amb l'organització de suport lingüístic i social per als alumnes de procedència estrangera que, incorporats plenament a l'aula ordinària, necessiten suports específics per seguir el currículum ordinari.

Per tant, en funció de les característiques dels alumnes, els centres han de donar la resposta organitzativa més adequada per garantir l'aprenentatge de la llengua, l'accés al currículum comú i els processos de socialització d'aquests alumnes, i establir els criteris metodològics i els materials curriculars que els facilitin la integració a les aules ordinàries des del primer moment.

Correspon al centre determinar les actuacions que es duran a terme per atendre les necessitats educatives d'aquests alumnes, així com els trets tècnics de les formes organitzatives i dels criteris metodològics que es considerin més apropiats.

En funció de les necessitats del centre, la persona que faci les funcions de tutor o tutora d'acollida i/o de suport lingüístic pot dedicar tot l'horari únicament a alguna d'aquestes dues actuacions (aula d'acollida o suport lingüístic) o bé combinar-les, la qual cosa ha de quedar constància en la documentació del centre.

3.2.3.1 Alumnes nouvinguts

En l'educació secundària, es considera alumne nouvingut aquell que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos si procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del català.

Davant el desequilibri emocional que en aquests alumnes pot representar l'arribada a un entorn social i cultural completament nou, el centre preveu mesures addicionals per tal que puguin sentir-se ben acollits i percebre el respecte envers la seva llengua i

cultura. Cal organitzar els recursos i estratègies adequats perquè puguin seguir amb normalitat el currículum i adquirir l'autonomia personal dins l'àmbit escolar o social al més ràpidament possible.

Acollida i integració dels alumnes nouvinguts

L'acollida i la integració escolar de tots els alumnes ha de ser una de les primeres responsabilitats i dels primers objectius del centre educatiu i dels professionals que hi treballen. Pel que fa als alumnes nouvinguts, per aconseguir aquest objectiu correspon al centre educatiu el següent:

- Proporcionar a les famílies la informació adequada sobre el sistema escolar a Catalunya: funcionament del centre; tractament i ús de les llengües; recursos a l'abast, del centre com de l'entorn; possibilitat de sol·licitud d'ajuts; procés d'integració escolar i social de l'alumne al centre; assoliment dels aprenentatges...
- Garantir una comunicació eficient amb la família, per copsar les necessitats de l'alumne (físiques, afectives, emocionals, cognitives, socials...).
- Fer l'avaluació inicial de l'alumne utilitzant la llengua familiar o d'escolarització prèvia, en la mesura que sigui possible.
- Vetllar per una correcta adscripció de curs i grup, preferentment al nivell que correspon a l'edat cronològica o a un curs inferior com a màxim.
- Garantir el traspàs d'informació al tutor o tutora i a l'equip docent.
- Atendre les necessitats afectives, emocionals i relacionals derivades dels processos migratoris i reforçar la tutoria per potenciar l'autoestima i proporcionar l'orientació escolar i/o laboral necessàries.
- Afavorir el manteniment de la llengua familiar en els àmbits que li són propis, per valorar i reconèixer la diversitat lingüística i cultural com una riquesa col·lectiva de la comunitat educativa.

Aula d'acollida

L'aula d'acollida és un recurs preferent per atendre els alumnes nouvinguts: és un punt de referència i un marc de treball obert amb una interacció constant amb la dinàmica del centre, que permet una atenció emocional i curricular personalitzada i un aprenentatge intensiu de la llengua catalana i que proporciona a l'alumne nouvingut una atenció adequada a les necessitats i progressos relacionals i lingüístics, com a complement del treball del grup classe al qual estigui adscrit.

La metodologia de l'aula d'acollida ha de tenir en compte l'organització dels aprenentatges de manera globalitzada, l'existència d'activitats funcionals, el foment del treball cooperatiu i l'establiment de relacions personals positives, sempre tenint com a punt de referència ajudar els alumnes a accedir als currículums de totes les matèries en les millors condicions possibles.

És convenient que l'horari de l'aula d'acollida no interfereixi en les matèries que els alumnes nouvinguts poden compartir amb els companys del grup classe ordinari a què estan adscrits des que s'incorporen al centre, i que la durada de la presència dels

alumnes a l'aula d'acollida disminueixi a mesura que avancin en els aprenentatges, en benefici de la seva incorporació progressiva al grup classe que els correspon. La interacció amb la resta dels alumnes del grup classe és determinant per facilitar-ne el procés de socialització. Cap alumne no ha d'estar totes les hores lectives a l'aula d'acollida.

El pas de l'alumne nouvingut a l'aula ordinària demana molta coordinació i una atenció educativa que incrementi progressivament els aprenentatges normalitzats, però amb el suport suficient per assegurar-ne l'èxit escolar.

L'aula d'acollida és de caràcter obert, per tant, l'alumne ha de poder incorporar-s'hi en qualsevol moment del curs, i també s'ha de poder decidir en el moment que es consideri més adequat la reincorporació plena d'un alumne a l'aula ordinària. El nombre de professors que intervé a l'aula d'acollida ha de ser reduït.

L'aula d'acollida ha d'estructurar-se de manera flexible, en funció de les necessitats dels alumnes que ha d'atendre i tenint en compte la cultura organitzativa de cada centre. Això implica la possibilitat d'atendre alumnes en grups diversos, en funció de l'escolarització prèvia, la llengua d'origen o altres característiques que puguin determinar necessitats educatives específiques diferenciades. Es recomana que el nombre màxim d'alumnes que treballen simultàniament en cada grup sigui de 10.

Convé que els professors de l'aula d'acollida tinguin experiència docent i domini de les tecnologies de la informació i la comunicació. D'entre aquests professors, el director o directora del centre en nomena el tutor o tutora responsable.

Correspon al tutor o tutora del grup classe ordinari vetllar especialment per l'assoliment progressiu de les competències bàsiques dels alumnes que assisteixen durant una part de l'horari escolar a l'aula d'acollida i per la coordinació, a aquest efecte, amb el tutor o tutora d'aquesta aula.

Adaptacions del currículum per als alumnes nouvinguts

L'aprenentatge de la llengua és una de les primeres necessitats de l'alumne que, sense conèixer-la, s'incorpora als centres educatius de Catalunya. Per això, a més de les activitats docents dedicades directament a l'ensenyament de la llengua catalana, tota la comunitat educativa ha de vetllar especialment per facilitar-ne l'aprenentatge.

L'especificitat del procés d'aprenentatge dels alumnes nouvinguts, que sovint s'han incorporat durant el curs escolar amb situacions singulars fruit de la diversitat d'edats, procedències i processos d'escolarització previs i, especialment, el fet de compartir el temps escolar entre l'aula d'acollida o altres estructures de suport i l'aula ordinària, pot fer necessària l'elaboració d'un pla de suport individualitzat.

El pla de suport individualitzat ha de recollir la informació obtinguda en l'avaluació inicial de l'alumne nouvingut, ha de prioritzar les necessitats educatives que cal treballar i ha d'establir els mecanismes de planificació, seguiment i avaluació del procés d'acceleració del seu aprenentatge, la qual cosa li ha de permetre incorporar-se plenament, al més aviat possible, a la dinàmica habitual del seu grup classe de referència. I tot això s'ha de fer tenint en compte la diversitat dels alumnes, la

corresponsabilitat de tots els agents que intervenen en el seu aprenentatge i l'aplicació de criteris de coherència pel que fa a la planificació curricular de les matèries.

Cal preveure la dotació dels suports necessaris amb tots els recursos del centre per als alumnes amb una escolarització prèvia deficient.

Els centres, en assignar la responsabilitat d'elaboració i actualització del pla de suport individualitzat de l'alumne nouvingut que s'incorpora al centre, han de preveure la col·laboració dels professors o altres especialistes d'orientació educativa i de l'EAP si les dificultats d'un alumne comporten necessitats educatives especials.

Avaluació dels alumnes nouvinguts

L'avaluació es fa d'acord amb el que determina l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, i amb el seu PI.

Tutoria de l'aula d'acollida

El tutor o tutora de l'aula d'acollida és el referent més clar per a l'alumne nouvingut, tot i que és responsabilitat de tota la comunitat escolar la resposta que s'ofereix a aquest alumne perquè s'integri plenament al centre.

És desitjable que el tutor o tutora de l'aula d'acollida sigui un professor estable en el centre, amb les excepcions que decideixi motivadament el director o directora.

La jornada lectiva dels tutors de l'aula d'acollida s'ha de dedicar a l'atenció dels alumnes nouvinguts.

Corresponen als tutors de l'aula d'acollida, sens perjudici de les adaptacions i matisacions específiques que cada centre pugui decidir, les funcions següents:

- Coordinar l'avaluació inicial i col·laborar en l'elaboració dels plans de suport individualitzat i, si escau, de les adaptacions curriculars, d'acord amb les necessitats educatives de cada un dels alumnes respecte al seu procés d'ensenyament i aprenentatge.
- Gestionar l'aula d'acollida: planificar-ne els recursos i les actuacions, programar-ne les seqüències d'aprenentatge, aplicar-hi les metodologies més adequades i avaluar-ne processos i resultats.
- Aplicar metodologies i estratègies d'immersió lingüística per a l'adquisició de la llengua catalana.
- Facilitar, en la mesura que sigui possible, l'accés dels alumnes nouvinguts al currículum ordinari.
- Promoure la integració dels alumnes nouvinguts a les corresponents aules de referència.
- Col·laborar en la sensibilització i introducció de l'educació intercultural en el procés educatiu dels alumnes nouvinguts.
- Coordinar-se amb els docents responsables de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre o figures equivalents i amb els professionals especialistes dels

serveis educatius.

- Participar en les reunions dels equips docents i comissions d'avaluació, per coordinar actuacions i fer el seguiment dels alumnes per assegurar la coherència educativa.

3.2.3.2 Alumnes que necessiten suport lingüístic i social

En l'educació secundària, es consideren alumnes de procedència estrangera aquells que no són nous, però que no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials a Catalunya i que manifesten limitacions en el domini del llenguatge acadèmic necessari per accedir als aprenentatges. Així mateix, aquests alumnes mostren manca de referents culturals i de coneixements previs que els permetin seguir amb normalitat els continguts curriculars.

També es consideren alumnes de procedència estrangera, que necessiten suport lingüístic i social, aquells alumnes d'educació secundària obligatòria no castellanoparlants que es trobin en les situacions següents:

- Alumnes que s'han incorporat tardanament al sistema educatiu a Catalunya i no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials de Catalunya.
- Tot i que es tracti d'alumnes que han superat els dos anys o, excepcionalment, els tres anys d'estada a l'aula d'acollida, encara es troben en procés d'assolir el domini del llenguatge acadèmic que es necessita per accedir al currículum ordinari.
- Alumnes d'educació secundària obligatòria d'origen estranger que, tot i haver estat escolaritzats a Catalunya en algun moment, han fet posteriorment part de l'escolarització en un altre sistema educatiu.

Atenció als alumnes de procedència estrangera que necessiten suport lingüístic i social

L'objectiu del centre educatiu i dels professionals que treballen amb aquests alumnes ha de ser proporcionar-los les competències perquè puguin seguir el currículum ordinari, tan aviat com sigui possible i de manera normalitzada. Per aconseguir aquest objectiu, correspon al centre educatiu el següent:

- Informar la família de com pot ajudar a millorar els aprenentatges dels alumnes i la seva participació social en l'entorn (activitats extraescolars, biblioteques públiques, activitats comunitàries...).
- Avaluar i fer un seguiment del nivell de competència comunicativa dels alumnes, de manera que es puguin atendre les seves necessitats a partir del domini de la llengua vehicular que demostrin.
- Afavorir i accelerar el procés d'adquisició de les competències lingüístiques dels alumnes de procedència estrangera incorporats plenament a l'aula ordinària, tant pel que fa al domini de la llengua d'ús habitual com al domini de la llengua d'ús acadèmic. S'ha de remarcar que l'objectiu és que els alumnes millorin simultàniament en el domini de la llengua i en l'assoliment dels continguts

curriculars de totes les matèries.

- Atendre, a més de les necessitats lingüístiques, les necessitats afectives, emocionals, relacionals, identitàries i de pertinença, cognitives i acadèmiques que es puguin derivar de la incorporació tardana al centre educatiu o del fet de seguir l'escolaritat sense tenir prou competència lingüística en la llengua vehicular dels aprenentatges i que puguin comportar situacions de risc d'exclusió.

Suport lingüístic

El suport lingüístic als ensenyaments secundaris s'adreça als alumnes escolaritzats en centres que estiguin ubicats en entorns sociolingüístics on el català no tingui una presència dominant.

L'organització del suport lingüístic és un recurs específic que s'adreça a facilitar el treball de les matèries i el domini de la llengua i té com a marc curricular de referència el mateix que s'estableix al projecte educatiu per a la resta d'alumnes de l'edat o del grup ordinari, prioritzant els aspectes que afavoreixin l'adquisició de les habilitats comunicatives.

En la implementació del suport lingüístic cal tenir en compte que es tracta d'un recurs de suport a les activitats programades pels professors de les matèries i que, per tant, s'ha de basar en la cooperació i la informació compartida entre els docents de l'equip que atén l'alumne. Els professors han de ser conscients de les necessitats lingüístiques i d'acompanyament emocional i relacional d'aquests alumnes i proporcionar un entorn on puguin assolir els continguts de les matèries a la vegada que desenvolupen els coneixements de la llengua d'aprenentatge i es consoliden els espais de relació i integració, tant escolar com social.

En el cas dels alumnes d'educació secundària obligatòria, el treball s'ha d'orientar principalment a assolir les habilitats que permetin als alumnes fer un ús correcte del llenguatge acadèmic de les diferents matèries curriculars, la qual cosa planteja unes dificultats afegides perquè es tracta d'un llenguatge complex i lligat a demandes cognitives elevades.

Des d'un plantejament lingüístic, els continguts que caldria prioritzar a l'hora de la planificació didàctica són els següents:

- Les estructures discursives pròpies de les matèries relacionades amb les habilitats cognitives (descriure, argumentar, sintetitzar...).
- Les habilitats relacionades amb la comprensió i l'expressió orals i escrites.
- El vocabulari clau relacionat amb els àmbits de coneixement.
- Les dificultats associades a les diferències de referents culturals i a la manca de coneixements previs que calen per adquirir coneixements nous.

Cal recordar que, a més del coneixement de les matèries, l'alumne també ha de progressar en el coneixement de la llengua, amb l'objectiu final que pugui utilitzar-la en totes les activitats d'aprenentatge i en tots els entorns (dins i fora de l'escola) de forma autònoma i sense suports específics. En aquest sentit, també cal potenciar la llengua

d'ús, facilitant la participació d'aquests alumnes en activitats en llengua catalana de l'entorn.

D'altra banda, l'èxit educatiu d'aquests alumnes depèn també de la capacitat inclusiva del centre, la possibilitat de fer-los sentir que formen part de la comunitat educativa. En aquest sentit, si bé cal potenciar la participació dels alumnes en la vida del centre i l'arrelament al territori, també cal, des del respecte i el valor a la diferència, avançar cap a un plantejament intercultural on es facin visibles tots els alumnes i es puguin sentir reconeguts. Cal remarcar que una escola inclusiva comporta un conjunt d'actituds i actuacions que afecten i impliquen de la mateixa manera autòctons i alumnes d'origen estranger.

Des d'un plantejament intercultural, els aspectes que caldria tenir en compte a l'hora de la planificació didàctica són els següents:

- El bagatge lingüístic i cultural dels alumnes
- La visibilitat en les activitats de la pluralitat cultural de l'aula
- El respecte a la diferència en un marc de valors comuns
- El desenvolupament d'identitats múltiples

El suport lingüístic es pot estructurar de manera flexible, en funció de les característiques dels alumnes que s'han d'atendre i d'acord amb la cultura organitzativa de cada centre. Cal preveure'n la continuïtat, si escau, a l'aula d'acollida amb les actuacions de suport lingüístic.

Tenint en compte l'objectiu de normalització curricular del recurs, cal aprofitar l'oportunitat de disposar del tutor o tutora dins de l'aula ordinària, compartint l'espai amb el o la docent de l'àrea corresponent, i prioritzar aquesta modalitat sempre que sigui possible. Altres formes organitzatives adequades per implementar el recurs poden ser els agrupaments flexibles reduïts, l'atenció individualitzada, la tutoria entre iguals, el treball de les matèries agrupades per àmbits... En el cas que es facin agrupaments d'alumnes fora de l'aula ordinària, es recomana que el nombre d'alumnes del grup no sigui superior a 10. En cap cas, aquesta modalitat d'atenció als alumnes de procedència estrangera pot representar que l'alumne rebi més del 20 % de l'horari lectiu fora de l'aula ordinària ni que faci més de la meitat de les hores d'una matèria fora d'un grup ordinari.

Pel que fa a les metodologies i estratègies docents, s'han d'aplicar les que tenen a veure amb el tractament integrat de llengua i continguts, i totes aquelles que es basen a proporcionar suports complementaris per aconseguir que uns mateixos objectius puguin ser assolits per alumnes que no tenen com a llengua familiar la llengua de l'escola. La implicació dels aprenents en activitats d'aprenentatge cooperatiu també són especialment adequades en aquest context, ja que afavoreixen la interacció entre els iguals, el desenvolupament de les habilitats socials i permeten que els alumnes treballin activitats diferents però amb objectius comuns. Igualment són adequades totes aquelles actuacions que s'adrecen a avançar els continguts que es treballaran a l'aula ordinària.

Adaptacions del currículum per a l'alumne que rep suport lingüístic

L'especificitat del procés d'escolarització dels alumnes de procedència estrangera, en què els alumnes tenen la necessitat de consolidar l'aprenentatge de la llengua vehicular a la vegada que adquirir els continguts de les matèries, pot fer necessària l'elaboració d'un pla de suport individualitzat.

El pla de suport individualitzat ha de recollir la informació obtinguda en la valoració del nivell de les competències lingüístiques de l'alumne de procedència estrangera, ha de prioritzar les necessitats educatives que cal treballar i ha d'establir els mecanismes de planificació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge, la qual cosa li ha de permetre seguir el currículum ordinari de manera autònoma al més aviat possible. Tot això s'ha de fer tenint en compte la diversitat dels alumnes, la corresponsabilitat de tots els agents que intervenen en l'aprenentatge i l'aplicació de criteris de coherència pel que fa a la planificació curricular de les matèries.

Els centres, en assignar la responsabilitat d'elaboració i actualització del pla de suport individualitzat de l'alumne nouvingut que s'incorpora al centre, han de preveure la col·laboració dels professors o altres especialistes d'orientació educativa i de l'EAP si les dificultats d'un alumne comporten necessitats educatives especials.

Avaluació dels alumnes que reben suport lingüístic

L'avaluació dels alumnes que reben suport lingüístic es fa d'acord amb el que determina l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, i amb el seu PI.

Tutoria del suport lingüístic

El tutor o tutora de suport lingüístic té un paper destacat en l'atenció als alumnes de procedència estrangera en els aspectes referents a les necessitats educatives específiques, tot i que les actuacions per afavorir l'èxit escolar d'aquests alumnes és responsabilitat de tota la comunitat escolar. Les funcions de tutoria dels alumnes que reben el suport d'aquest recurs corresponen al tutor o tutora del grup classe al qual està adscrit.

És recomanable que el tutor o tutora de suport lingüístic sigui un professor o professora estable en el centre educatiu que tingui domini de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Corresponen al tutor o tutora de suport lingüístic les funcions següents:

- Avaluar el nivell de domini de la llengua dels alumnes que necessiten suport lingüístic.
- Detectar les necessitats en l'àmbit emocional, relacional, de pertinença a la vida del centre o d'arrelament al territori.
- Participar en la gestió i organització del suport lingüístic, conjuntament amb els òrgans de direcció i la resta de docents del centre.
- Conjuntament amb l'equip docent, programar els suports i aplicar les metodologies més adequades per afavorir tant l'accés al currículum ordinari com la millora del

domini de la llengua vehicular dels aprenentatges.

- Aplicar i promoure enfocaments basats en l'aprenentatge integrat de llengua i continguts.
- Promoure la participació dels alumnes de procedència estrangera en totes les activitats del centre i la participació en activitats educatives de lleure educatiu de l'entorn.
- Col·laborar en la sensibilització i introducció de l'educació intercultural en el centre educatiu.
- Coordinar-se amb els docents responsables de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre o figures equivalents i amb els professionals especialistes dels serveis educatius.
- Posar en valor i reconeixement les llengües familiars dels alumnes i la diversitat lingüística.
- Facilitar la construcció d'identitats múltiples.
- Participar en les reunions dels equips docents i comissions d'avaluació per coordinar actuacions i fer el seguiment dels alumnes, a fi d'assegurar-ne la coherència educativa.

Si el centre també disposa de dotació d'aula d'acollida i si la disponibilitat horària ho permet, un mateix docent desenvolupa les funcions de tutor o tutora de l'aula d'acollida i de tutor o tutora de suport lingüístic.

3.3 Concreció de mesures i suports intensius

3.3.1 Unitats d'escolarització compartida (UEC) i unitats d'escolarització compartida que imparteixen programes de noves oportunitats (UEC-PNO)

Les unitats d'escolarització compartida (UEC) es concreten com a mesura intensiva que dona resposta al que estableix l'article 18.6 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, per a alumnes amb inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social i d'abandonament escolar prematur.

Les UEC que imparteixen programes de noves oportunitats s'adrecen als alumnes amb trets d'inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social i d'abandonament escolar prematur, que necessiten un suport d'acompanyament més intensiu i la possibilitat d'ampliar el període lectiu, i promouen el disseny i la implementació de l'itinerari personal, educatiu i professional d'aquests alumnes. Aquestes UEC-PNO es regeixen segons la normativa vigent per a les UEC.

Finalitats

La UEC és una mesura intensiva d'atenció als alumnes que té per finalitat prestar atenció educativa complementant la que ofereixen els centres educatius per a alumnes

de tercer i/o quart d'ESO, un cop s'han exhaurit les mesures universals i les mesures addicionals d'atenció als alumnes del centre.

L'objectiu d'aquesta mesura és afavorir l'assoliment de les competències de l'etapa i garantir la continuïtat formativa dels alumnes, amb una metodologia que els motivi, de reforç dels aprenentatges, per retornar-los la confiança en les possibilitats d'èxit personal i evitar l'abandonament escolar.

Aquestes mesures tenen una organització en què els continguts propis de l'etapa es treballen en relació amb activitats de tipus pràctic que es vinculen a diferents oficis.

Alumnes

Poden incorporar-se a les UEC els alumnes de tercer i quart d'ESO que presenten trets d'inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides i risc d'abandonament escolar.

Derivació

La derivació a la UEC forma part del procés d'atenció individualitzada a l'alumne quan s'han esgotat totes les actuacions possibles que es poden fer en el centre. La proposta de derivació, que és responsabilitat del director o directora del centre educatiu, ha de seguir el procediment següent:

- Proposta escrita del tutor o tutora a la comissió d'atenció a la diversitat o, si no n'hi ha, a l'òrgan de l'equip directiu que hagi establert el centre.
- Si la proposta és acceptada, el director o directora del centre la trasllada a la Inspecció d'Educació juntament amb un informe de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) o del professor d'orientació educativa, i l'acord escrit dels pares o tutors legals de l'alumne.
- La Inspecció emet un informe valoratiu sobre aquesta proposta i trasllada l'expedient sencer al director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al o la gerent del Consorci d'Educació.
- El director o directora dels serveis territorials (a Barcelona, l'òrgan competent del Consorci) resol motivadament sobre la proposta a partir dels informes esmentats i de la disponibilitat de places de les UEC i tramet còpies autenticades d'aquesta resolució al director o directora del centre educatiu on està escolaritzat l'alumne i al o la responsable de la UEC on serà derivat.

Els informes que elabora el tutor o tutora de l'alumne en el centre han de contenir:

- els motius pels quals el tutor o tutora proposa l'escolarització en una UEC;
- les actuacions prèvies a la proposta que s'han portat a terme al centre a fi de donar resposta educativa a les necessitats específiques de l'alumne;
- un document signat pels pares o tutors legals, en què consti que han estat informats i que estan d'acord amb la mesura proposada.

Els informes de l'EAP o del professor o professora d'orientació educativa han de

contenir:

- una valoració psicopedagògica de l'alumne;
- els aspectes que cal prioritzar per compensar les dificultats d'adaptació escolar de l'alumne;
- la justificació de la conveniència d'assistir a la UEC.

Estructura i característiques de les UEC

L'estructura d'aquesta mesura és la mateixa que la de la resta dels programes de diversificació curricular. Les activitats que faci un alumne determinat poden respondre a un o més dels àmbits que integren els programes: àmbit lingüístic i social, àmbit científicotecnològic, i àmbit pràctic, en funció de si un alumne assisteix a la UEC a temps total o compartit amb el centre educatiu.

L'atenció educativa que s'ha de desenvolupar a la UEC es concreta en un projecte que ha de constar dels apartats següents:

1. Breu resum de les dades bàsiques de l'entitat: nom, adreça de la seu social central i adreces de les seus territorials on es desenvolupen físicament els serveis i dades de la persona de contacte (telèfon, adreça electrònica i adreça web).
2. Horari setmanal de les activitats dels alumnes, amb indicació dels professionals que impartiran les activitats.
3. Programacions didàctiques amb referències a les competències que es treballaran per a cada àmbit, la metodologia de treball i els criteris de seguiment i avaluació dels alumnes. El projecte s'ha d'ajustar als àmbits propis dels programes de diversificació curricular.
4. Guió del pla d'acció tutorial per a cada grup.
5. Visió integral i transversal dels joves. Actuacions amb relació a les variables emocionals, cognitives i conductuals que poden incidir en el desenvolupament del procés d'aprenentatge. Actuacions d'atenció més individualitzada en casos de patologia diagnosticada i coneguda que donin resposta a una atenció terapèutica i una atenció educativa, si cal.
6. Seguiment i orientació dels joves a les UEC:
 - Orientació personal: concreció de les actuacions que porten a afavorir l'autoconeixement dels joves, l'evolució positiva del seu autoconcepte i el desenvolupament harmònic de la personalitat, així com les actuacions per fomentar-ne la motivació per l'aprenentatge i millorar-ne les competències de l'àmbit personal i social.
 - Orientació escolar i acadèmica: concreció de les actuacions fetes per acompanyar els joves en la presa de decisions amb relació a la seva continuïtat formativa d'acord amb les possibilitats, capacitats i interessos i la realitat de l'entorn proper.
 - Orientació professional: actuacions fetes per acompanyar l'alumne en la presa de decisions respecte a la transició al món laboral d'acord amb les possibilitats, capacitats i interessos personals.

- Descripció de les estratègies de seguiment individual dels joves i de la col·laboració amb les famílies o tutors responsables.
7. Planificació de les sessions de coordinació amb els professors del centre educatiu de secundària per fer el seguiment acadèmic i l'avaluació dels alumnes.

Acció tutorial a les UEC

L'escolaritat compartida entre un centre ordinari i una altra entitat o centre que complementi l'escolaritat d'aquests alumnes requereix la coordinació entre els professionals d'ambdós centres. A fi de garantir la coherència i complementarietat de les actuacions cal que abans de l'inici de curs aquests professionals, conjuntament amb l'EAP, si escau, concretin el treball que cal fer amb els alumnes a partir de la definició del pla de suport individualitzat de cada alumne.

La tutoria ha de ser compartida entre el tutor o tutora del centre educatiu i el o la responsable de l'alumne a la UEC, i s'ha de caracteritzar per:

- donar suport als aspectes psicològics que facilitin el desenvolupament de les habilitats emocionals i socials;
- orientar l'alumne en l'elaboració del seu projecte de futur, donant-li eines per desenvolupar l'autonomia personal, professional i social;
- informar i assessorar les famílies dels alumnes sobre aquest procés d'orientació, per garantir-ne la col·laboració i la participació.

Seguiment acadèmic, avaluació i acreditació escolar de l'alumne que assisteix a les UEC

S'ha de constituir un equip format pel tutor o tutora de l'alumne del centre educatiu, la persona responsable de l'alumne a la UEC i, si es considera convenient, un o una professional de l'EAP o el professor o professora d'orientació educativa del centre educatiu, perquè en facin el seguiment acadèmic i l'avaluació de manera col·legiada, segons el pla de suport individualitzat que s'hagi establert. Aquest seguiment s'ha de fer amb una periodicitat com a mínim trimestral i s'ha de d'estendre acta de cada reunió. En aquest pla de suport individualitzat s'ha de concretar l'atenció que cal donar a l'alumne, les prioritats educatives, els criteris per al seguiment i l'avaluació i els ajustaments horaris que corresponguin. Correspon al director o directora del centre on l'alumne està matriculat aprovar el pla de suport individualitzat.

Els responsables de les UEC han de concretar la part corresponent del pla de suport individualitzat de cada alumne a partir de la programació general de la UEC, tot considerant l'ajust d'aquesta programació a les necessitats educatives de cada l'alumne i l'horari lectiu de l'alumne en la UEC.

El tutor o tutora de l'alumne en el centre educatiu, en col·laboració amb l'orientador o orientadora del centre i/o el o la professional de l'EAP, si escau, han de concretar la part del pla de suport individualitzat corresponent a l'horari lectiu de l'alumne en el centre educatiu.

El tutor o tutora del centre educatiu és responsable d'acordar els criteris d'avaluació

amb els professors de les diferents matèries del curs en què l'alumne està matriculat.

El pla de suport individualitzat de l'alumne ha d'incloure:

- les dades generals de l'alumne;
- l'horari de l'alumne, amb l'especificació de l'assistència a la UEC i/o al centre educatiu;
- les matèries del currículum i les competències que es prioritzen dins de cada àmbit de treball;
- els criteris d'avaluació i promoció;
- la concreció de les reunions trimestrals conjuntes amb els tutors o responsables de cada centre per emetre l'avaluació i els acords presos amb relació a l'alumne.

En finalitzar cada curs escolar, el tutor o tutora designat pel centre educatiu ha de ser el responsable de traspasar la informació sobre l'alumne a les sessions d'avaluació final del centre educatiu. Aquesta informació s'ha de recollir en les actes d'avaluació corresponents i en els documents oficials de l'alumne que corresponguin.

Com a conseqüència del procés d'avaluació, en finalitzar el curs s'han de prendre les decisions sobre el pas de curs de l'alumne que hagi participat en el recurs UEC, seguint els criteris de pas de curs i les propostes de continuïtat que s'estableixen en la mesura. Tanmateix, per continuar a la UEC s'ha de considerar el fet que es faci una valoració positiva del recurs per fomentar la progressió en l'autonomia i maduresa personal de l'alumne.

En cas que l'alumne no assoleixi els objectius i les competències establertes en aquesta mesura o bé no tingui una avaluació positiva respecte als criteris d'avaluació establerts, es pot acordar que repeteixi tercer o quart curs d'ESO i que continuï fent ús del recurs UEC.

Un cop finalitzat el tercer o el quart curs d'ESO, cal informar els pares o tutors legals quan es prevegi que l'alumne continuarà un any més a la UEC.

Retorn de l'alumne al centre de procedència

En el moment que es consideri la possibilitat de retorn de l'alumne al centre educatiu, s'ha de seguir el procediment següent:

1. L'equip de seguiment del pla de suport individualitzat de l'alumne comunica als directors del centre educatiu i de la UEC, respectivament, que l'alumne ja pot incorporar-se plenament al centre educatiu i els lliura l'últim informe de seguiment i l'avaluació corresponent.
2. El director o directora del centre educatiu comunica el retorn de l'alumne als pares o tutors legals i a la Inspecció.
3. La Inspecció ho comunica al director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al o la gerent del Consorci d'Educació, perquè en quedi constància.

Motius pels quals un alumne pot ser baixa en una UEC

- Retorn de l'alumne al centre d'ESO de procedència.
- En el moment que fa 16 anys d'edat.
- Després d'un mes d'absentisme injustificat.

En tots els casos la Inspecció ha de comunicar la baixa al director o directora dels serveis territorials perquè en quedi constància i perquè tramiti la corresponent resolució de baixa del servei UEC i el retorn al centre de procedència, si escau. Aquesta resolució s'ha de fer arribar també a la Direcció General d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

Escolaritat compartida en centres d'educació especial

En l'educació secundària obligatòria, per als alumnes que requereixin l'escolaritat compartida entre un centre ordinari i un centre d'educació especial, s'estableix el que disposa l'apartat Escolaritat compartida del document "L'educació bàsica als centres d'educació especial".

3.3.2 Suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI)

Els suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI) es concreten com una altra mesura intensiva que dona resposta al que estableix l'article 18.6 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

Els SIEI són dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen a les plantilles dels centres d'educació secundària, com a recursos intensius i conjunturals que se sumen a les mesures universals i addicionals que els centres disposen.

Finalitat

El recurs SIEI té com a finalitat facilitar l'atenció educativa i promoure la participació en entorns escolars dels alumnes amb discapacitat intel·lectual i/o trastorn del desenvolupament, de primer d'ESO fins a quart d'ESO, un cop s'han exhaurit les mesures universals i les mesures addicionals d'atenció de tots els alumnes del centre.

Per assolir aquesta finalitat cal aplicar estratègies didàctiques i metodològiques a l'aula ordinària que resulten innovadores i que suposen canvis i millores pel que fa a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives especials, i també de la resta d'alumnes en general. De la mateixa manera, s'enforteix la responsabilitat de tot l'equip docent en l'atenció i acompanyament als alumnes i permet avançar en la gestió de la diversitat d'alumnes des d'una perspectiva inclusiva.

Aquestes unitats han d'atendre un màxim de 10 alumnes i un mínim de 5.

En el cas que el centre disposi d'aquest recurs, el Departament d'Ensenyament assigna el nombre de professionals adients per a l'atenció dels alumnes.

Els centres que se'ls assigni aquesta dotació en el curs 2018-2019 han de:

- incorporar aquest nou recurs en el PEC;

- establir, mitjançant l'equip directiu, criteris d'assignació de tutories en les quals hi ha matriculats alumnes que reben aquest suport, tenint en compte l'experiència i les bones pràctiques educatives;
- planificar i garantir l'acollida dels alumnes que rebin aquest suport (de nova incorporació) i de les seves famílies, així com dels nous professionals dins del pla d'acollida del centre.
- assegurar que el tipus i la intensitat de les mesures i suports que el centre concreta garanteixen la presència, participació i aprenentatges valuosos de tots els alumnes amb NEE en el marc del seu grup classe i en la vida del centre;
- afavorir que els suports dins de l'aula en les activitats d'aprenentatge es planifiquin en el marc de metodologies participatives;
- organitzar l'espai i el temps escolars inclosos dins i fora de l'aula (entrades i sortides, patis, moments de transició, sortides escolars...) amb els suports necessaris en funció de les necessitats detectades, per evitar barreres d'accés a l'aprenentatge i afavorir la participació i socialització;
- garantir que l'atenció dels alumnes susceptibles de rebre aquest suport estigui inclosa en el marc de totes les mesures d'atenció als alumnes del centre;
- garantir la coordinació de l'equip dels professionals especialistes de suport a la inclusió (mestre o mestra d'audició i llenguatge, educador o educadora d'educació especial...) i amb la resta de l'equip docent;
- planificar i fer claustres o altres reunions de sensibilització i seguiment del recurs;
- facilitar la coordinació de l'equip docent amb els serveis educatius o professionals externs (CDIAP, CSMIJ, CREDA o d'altres) que atenen alumnes que reben aquest suport;
- presentar el recurs i les bones pràctiques així com els projectes d'intervenció a la comunitat educativa (reunions d'inici de curs, reunions de consell escolar, jornada de portes obertes...).

Seguiment acadèmic i avaluació dels alumnes del recurs SIEI

Els professors del recurs SIEI col·laboren amb el tutor o tutora del grup ordinari en la tutoria individual dels alumnes que atenen i en el seguiment del procés d'aprenentatge. En l'avaluació dels alumnes, els professionals d'aquest suport aporten a l'equip docent tota la informació sobre l'evolució d'aquelles matèries en què tinguin una intervenció directa, així com dels elements per a la valoració dels aprenentatges i del procés de maduresa en general. De la mateixa manera, tots els professors que imparteixen docència han d'aportar a l'alumne les valoracions corresponents. L'equip docent pot preveure la possibilitat de fer una sessió d'avaluació complementària per avaluar els alumnes atesos.

En finalitzar el curs, l'equip docent que ha participat en el seguiment i l'avaluació dels alumnes del SIEI, conjuntament amb el tutor o tutora i els professionals del SIEI, prenen les decisions oportunes amb relació a la promoció i la continuïtat de l'alumne. Aquesta informació s'ha de recollir en les actes d'avaluació i en els documents oficials

de l'alumne.

Des de l'inici de l'escolarització la comunicació amb la família ha de ser continuada i constant per ajustar el seguiment de l'alumne i els acords que es prenguin conjuntament. En finalitzar cada curs d'ESO, cal acompanyar i informar els pares o tutors legals quan es prevegi que l'alumne continua un any més en aquest recurs.

Per facilitar la continuïtat en la formació d'aquests alumnes, és convenient que el tutor o tutora, conjuntament amb els professionals d'aquest recurs, facin l'acompanyament d'aquests alumnes en els estudis postobligatoris a partir del contacte directe amb els tutors o professionals responsables de la formació següent, un cop els alumnes deixin de fer ús del recurs SIEI i finalitzin l'etapa d'ESO.

3.3.3 Escolaritat compartida amb centres d'educació especial

L'atenció educativa dels centres d'educació especial és una mesura organitzativa, metodològica i curricular altament personalitzada per donar una resposta educativa als alumnes amb necessitats educatives especials derivades de limitacions greus intel·lectuals i de la conducta adaptativa, que requereixen mesures i suports que no es poden oferir en centres ordinaris.

En l'educació secundària obligatòria, per a aquells alumnes que requereixen l'escolaritat compartida entre un centre ordinari i un centre d'educació especial s'estableix el que disposa l'apartat *Alumnes que comparteixen recursos dels centres d'educació especial i dels centres ordinaris* del document "L'educació bàsica als centres d'educació especial".

3.3.4 L'aula/programa integral de suport (AIS)

L'[aula/programa integral de suport](#) (AIS) és un recurs educatiu i terapèutic singular que té com a objectiu proporcionar, de forma temporal, una atenció integral i intensiva.

L'AIS s'adreça als alumnes amb necessitats educatives especials associades a trastorns mentals greus que necessiten suport integral i intensiu de forma temporal per assolir l'equilibri i el benestar personal suficient per retornar als contextos escolars ordinaris.

Cada AIS pot donar resposta fins a 16 alumnes, que s'organitzen en diferents grups (d'entre 4 i 6 alumnes). L'organització d'aquests grups pot preveure diferents modalitats d'atenció d'acord amb les característiques educatives i clíniques dels alumnes atesos. Cada AIS disposa d'un mínim d'un grup d'alumnes i un màxim de quatre.

Les AIS es constitueixen com a espais autònoms i independents que depenen administrativament de centres d'educació especial o de centres ordinaris.

3.4 Concreció d'altres mesures i suports

3.4.1 Mesures i recursos adreçats a alumnes amb altes capacitats

Es poden proposar plans de suport individualitzats per als [alumnes amb altes capacitats i/o elevat rendiment acadèmic](#), identificats mitjançant una avaluació psicopedagògica, i per als quals les mesures d'ampliació previstes dins del marc de les mesures universals no hagin estat suficients. Per fer-ho, cal seguir les orientacions que s'estableixen en la [Resolució ENS/1543/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa als alumnes amb altes capacitats.

En els casos en què el pla de suport individualitzat comporti la reducció de la durada de l'etapa, el director o directora del centre ha de demanar-ne l'autorització per aplicar-lo. A aquest efecte, ha de trametre als serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona al Consorci d'Educació, la documentació següent:

- Sol·licitud signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne.
- Documentació acreditativa de les causes que motiven la petició.
- Proposta del pla de suport individualitzat elaborat pel centre (amb la col·laboració de l'EAP, si escau).

El director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació, han de trametre tota la documentació, acompanyada d'un informe de la Inspecció d'Educació, a la Direcció General d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, que n'emet resolució i la tramet al centre educatiu. El centre ha de notificar-la per escrit als pares o tutors legals de l'alumne. Contra aquesta resolució es pot interposar recurs d'alçada en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la data de resolució, davant la Secretaria de Polítiques Educatives.

Una mesura d'adequació als processos d'aprenentatge que es pot oferir a aquests alumnes per millorar-ne la motivació és la possibilitat de cursar alguna matèria addicional, que pot ser d'ampliació del currículum amb matèries del batxillerat o cicles formatius, a través de l'IOC. Aquest cas queda restringit a alumnes d'altres capacitats de tercer i quart d'ESO, i cal que el centre on l'alumne cursa estudis presencials faci arribar a l'IOC la proposta de pla de suport individualitzat (PI), on constin les matèries que ha de cursar. El departament d'orientació de l'IOC estudia aquesta proposta, que el director o directora de l'IOC aprova, si escau. Per fer el seguiment de l'alumne, el director o directora del centre de secundària assigna un professor o professora perquè actuï de referent i responsable de la coordinació amb l'IOC.

Es poden consultar orientacions i informació complementària d'aquesta mesura en el document: [Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu](#).

3.4.2 Mesures i suports adreçats a alumnes que simultaniegen l'ESO amb música, dansa o esport

Simultaneïtat de l'ESO amb estudis de música o de dansa

Els alumnes d'ESO que cursin estudis de música o de dansa poden sol·licitar la convalidació o el reconeixement de les matèries optatives Educació Física i/o Música, les quals es poden convalidar segons el procediment que s'especifica en els documents "Simultaneïtat d'estudis d'ESO o de batxillerat amb estudis de música" i "Simultaneïtat d'estudis d'ESO o de batxillerat amb estudis de dansa".

La resolució del director o directora del centre (models EMU2 i EMU3, per a música, i models EDA2 i EDA3 per a dansa) serveix com a document acreditatiu del pla de suport individualitzat de simultaneïtat ("Sim.") de l'alumne i n'acredita la convalidació.

Alumnes d'ESO amb dedicació significativa a l'esport

a. Centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva

En el marc dels acords establerts entre el Departament d'Ensenyament i la Secretaria General de l'Esport, els centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva poden desenvolupar projectes de centre que incloguin adaptacions del currículum de la matèria Educació Física i/o de les matèries optatives per als alumnes de l'etapa d'ESO.

Per sol·licitar l'autorització d'aquests projectes en centres que pertanyen a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, el director o directora del centre ha de trametre al director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al o la gerent del Consorci d'Educació, la proposta de projecte que ha elaborat el centre, en la qual cal especificar els continguts i objectius de la matèria Educació Física i/o de les matèries optatives que, a parer del centre, haurien de ser suprimits o modificats per als alumnes d'especial atenció a la pràctica esportiva.

El director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació, n'han de trametre la documentació, amb l'informe de la Inspecció d'Educació, a la Direcció General d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, perquè en dicti resolució. En el cas d'alumnes que tinguin un currículum diferent al que s'estableix en el projecte autoritzat, el centre ha d'elaborar un pla de suport individualitzat.

b. Alumnes amb dedicació significativa a l'esport en altres centres

Els alumnes amb dedicació significativa a l'esport avalada pel Consell Català de l'Esport, matriculats en centres que no pertanyin a la xarxa de centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, poden sol·licitar al director o directora del centre educatiu, en el primer trimestre del curs, que se'ls reconegui la matèria Educació Física per a alumnes de l'etapa d'ESO.

Per sol·licitar-ho, cal adjuntar a la sol·licitud, que ha d'estar signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne, el certificat del Consell Català de l'Esport (av. dels Països Catalans, 12. 08950, Esplugues de Llobregat). Els alumnes poden obtenir aquest certificat quan siguin esportistes que figuren en el programa de tecnificació (ARC) de la federació catalana corresponent.

En casos excepcionals en què l'alumne no disposa dels certificats del Consell Català de l'Esport, però les circumstàncies individuals de l'alumne i la seva dedicació intensiva a l'esport així ho justifiquen, amb una dedicació horària de 9 hores setmanals o més (de dilluns a divendres) d'activitat física reconeguda per la federació esportiva corresponent, la comissió d'atenció a la diversitat o l'òrgan equivalent del centre pot proposar el reconeixement de la matèria Educació Física de l'alumne, i el director o directora del centre aprovar aquest reconeixement.

El reconeixement de la matèria Educació Física implica que no té qualificació ni computa a l'efecte del càlcul de la mitjana; a les actes cal indicar "Convalidat".

Per a aquells alumnes que per motius de participació en tornejos, competicions o finals esportives, que impliquin una absència al centre educatiu superior a quinze dies de forma continuada, el centre ha d'establir un PI que faciliti compaginar la pràctica esportiva amb l'activitat acadèmica. En aquest PI cal concretar les activitats de seguiment i els criteris d'avaluació per a cada matèria durant aquest període.

Per fer efectiu aquest PI, cal que els pares o tutors legals presentin, al centre on cursa l'ESO, la documentació següent:

- El certificat acreditatiu de les jornades esportives, les competicions o les finals en què participa amb el segell del Consell Català de l'Esport o de la federació esportiva corresponent.
- Escrit de compromís dels pares o tutors legals pel que fa a col·laborar en el seguiment acadèmic durant aquest període d'absència al centre.
- En cas que l'alumne deixi l'activitat esportiva, la família ho ha de comunicar al centre de secundària, que prendrà les mesures oportunes.

3.4.3 Mesures i suports adreçats a alumnes que passen de curs amb matèries amb nivells competencials no assolits en cursos anteriors i/o alumnes que no passen de curs

El centres han de disposar de mesures de suport per als alumnes que passin de curs amb nivells competencials no assolits de cursos anteriors, destinades a recuperar els aprenentatges.

Quan un alumne no passa de curs ha de continuar un any més al mateix curs. Aquest fet ha d'anar acompanyat de mesures de suport, que ha d'establir el centre educatiu, per aconseguir que superi les dificultats que s'han detectat en el curs anterior. Aquesta circumstància s'ha de tenir en compte en els efectes generals del pas de curs.

3.4.4 Mesures i recursos adreçats a alumnes amb situacions específiques diverses

El document "Situacions específiques dels alumnes" recull altres casuístiques, com

l'atenció als alumnes que pateixen malalties llargues, l'atenció educativa als alumnes amb mesures judicials, la incorporació d'alumnes menors de 16 anys als estudis a distància i la incorporació d'alumnes procedents d'estudis estrangers.

4 Avaluació de l'ESO

L'avaluació té la finalitat de regular el procés d'aprenentatge i comprovar el grau d'assoliment de les competències dels àmbits, d'acord amb els ritmes i capacitats d'aprenentatge dels alumnes. Així, l'avaluació ha de permetre que tant els professors (avaluació formativa) com els alumnes (avaluació formadora) puguin conèixer el procés d'aprenentatge, identificar els avenços, les dificultats i els errors que sorgeixen al llarg del procés educatiu, i prendre les decisions oportunes per regular-lo. Amb aquesta finalitat, els alumnes han de conèixer els objectius d'aprenentatge i els criteris i procediments amb els quals se'ls avaluarà. També ha de permetre comprovar el grau d'assoliment de les competències (avaluació qualificadora) tant les dels àmbits associats a les matèries com les dels àmbits transversals.

Els referents normatius per a l'avaluació són el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, i l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol.

4.1 Avaluació d'alumnes de l'etapa d'ESO

En el context d'un model educatiu competencial, i per tal que l'equip docent pugui valorar els aprenentatges de cada alumne i el desenvolupament del procés d'ensenyament, cal fer almenys una sessió d'avaluació inicial, una sessió trimestral de seguiment i, al final de curs, una sessió d'avaluació final ordinària, que normalment coincidirà amb la sessió d'avaluació del tercer trimestre. A més, cal fer una sessió d'avaluació final extraordinària, d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent.

En el marc de l'avaluació formativa, l'equip docent ha de dedicar com a mínim una de les seves reunions habituals durant el primer trimestre a fer un seguiment dels alumnes amb l'objectiu de fer-ne una valoració qualitativa individualitzada per millorar-ne l'acolliment i prendre decisions sobre el seu procés d'aprenentatge, que els ajudi a autoregular-se i que sigui orientativa per a les famílies.

En l'avaluació inicial dels alumnes de primer curs d'ESO també cal tenir en compte tant el traspàs d'informació dels mestres de primària, com l'avaluació de les activitats de reforç d'estiu que hagin fet aquests alumnes. Pel que fa a la resta de cursos, s'ha de tenir en compte la informació de les reunions prèvies al període lectiu i cal revisar l'acta d'avaluació del curs anterior per fer un seguiment dels alumnes amb nivells competencials no assolits dels cursos anteriors.

L'avaluació final ha de ser diferenciada per a cadascuna de les matèries del currículum, encara que s'imparteixin agrupades en àmbits o en projectes globalitzadors, i per a cadascun dels àmbits transversals, i ha de constatar els avenços dels alumnes. El

professor de cada matèria o àmbit ha de proposar per a cada alumne una qualificació de final de curs que ha d'anar acompanyada de comentaris que han de fer referència als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions.

En el marc de l'avaluació contínua, l'assoliment de les competències del curs de les matèries amb continuïtat dins l'etapa i dels àmbits transversals comporta l'assoliment dels nivells competencials no assolits en cursos anteriors. Pel que fa a les altres matèries, cada centre ha d'organitzar activitats adreçades a millorar els nivells competencials no assolits. L'avaluació d'aquestes activitats ha de quedar reflectida en les actes del curs següent, que recullen també les matèries de cursos anteriors que no es fan aquell any.

Per als alumnes que tenen matèries amb avaluació negativa en l'avaluació final ordinària, els centres organitzen l'avaluació extraordinària d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent. Es considera matèria amb avaluació negativa aquella en què no s'han assolit els nivells competencials establerts. Les activitats i, si és el cas, les proves extraordinàries, les ha d'elaborar i qualificar l'òrgan de coordinació didàctica corresponent, d'acord amb la programació dels currículums dels quals són responsables. La preparació i elaboració de les proves extraordinàries s'ha de fer durant el mes de juny. En el curs 2018-2019 les activitats i/o proves extraordinàries de recuperació a l'ESO seran del 3 al 5 de setembre de 2019.

Els criteris generals d'avaluació concretats en el projecte educatiu, i els que s'apliquen en l'avaluació dels aprenentatges i per decidir si l'alumne passa de curs, han de ser públics i els centres educatius n'han d'informar les famílies i els alumnes.

L'alumne ha d'estar informat en tot moment del seu progrés per orientar-ne el rendiment cap a l'èxit escolar i, amb l'ajut dels professors, ha de poder prendre decisions per millorar. De la mateixa manera, en el marc de la carta de compromís educatiu, les famílies han de rebre informacions sobre el procés d'aprenentatge dels fills i orientacions per ajudar-los a avançar, amb pautes de treball per a l'alumne per aplicar en l'àmbit familiar i amb el seguiment de les famílies.

Després de cada sessió d'avaluació, almenys un cop per trimestre, el tutor o tutora ha d'informar per escrit, mitjançant l'informe d'avaluació, els alumnes i els seus pares o tutors legals del desenvolupament del seu procés d'aprenentatge en els àmbits associats a les matèries i en els transversals, i de les habilitats de relació i socialització. Aquest informe pretén afavorir l'autoregulació de l'aprenentatge i pot incloure, si cal, mesures d'acompanyament.

En finalitzar cada curs s'ha d'informar per escrit els alumnes i els pares o tutors legals dels resultats de l'avaluació final. Aquesta informació ha de contenir, almenys, les valoracions sobre el grau d'assoliment de les competències, la decisió sobre el pas de curs o la superació de l'etapa, i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent. La informació sobre el grau d'assoliment de les competències s'ha de completar amb comentaris relatius als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions. També pot incloure, si cal, les indicacions dels professors respecte a les activitats proposades a l'alumne per al període de vacances.

Els documents oficials de l'avaluació s'han de conservar en el centre a disposició de la Inspecció d'Educació per a possibles comprovacions.

Quan en un centre educatiu hi hagi matriculats alumnes que temporalment es trobin en situació d'escolarització singular, com ara les escolaritzacions compartides entre centre ordinari i centre d'educació especial, la realització d'activitats complementàries en unitats d'escolarització compartida (UEC), l'atenció educativa en aules hospitalàries o l'atenció educativa domiciliària o bé internats en centres educatius del Departament de Justícia, l'equip directiu i el tutor o tutora de l'alumne del centre on està matriculat han d'establir els procediments necessaris per fer-ne el seguiment acadèmic i l'avaluació.

4.2 Reclamacions motivades per les qualificacions de l'ESO

D'acord amb l'[article 21.2 d i e](#) de la Llei 12/2009, d'educació, i el [Decret 279/2006](#), de 4 de juliol, els alumnes, o els pares o tutors legals en el cas que siguin menors d'edat, tenen dret a sol·licitar aclariments dels professors respecte de les qualificacions trimestrals o finals, així com a reclamar contra les decisions i qualificacions que s'adoptin al final d'un curs o de l'etapa com a resultat del procés d'avaluació.

Reclamacions per qualificacions obtingudes al llarg del curs d'ESO

Si les normes d'organització i funcionament del centre no ho disposen altrament, les reclamacions a les qualificacions obtingudes al llarg del curs que no es resolguin directament entre el professor o professora i l'alumne afectats, s'han de presentar al tutor o tutora, que les ha de traslladar al departament o òrgan equivalent que correspongui per tal que s'estudiïn. En tot cas, la resolució definitiva correspon al professor o professora i la reclamació i la resolució adoptada s'han de fer constar en el llibre d'actes del departament o òrgan equivalent, o registre documental amb funció equivalent, i s'han de comunicar a l'equip docent del grup corresponent.

Reclamacions per qualificacions finals de l'ESO

Per a les reclamacions de les qualificacions finals de curs, el centre ha d'establir un dia, posterior a les avaluacions finals de juny i de setembre, perquè els professors les estudiïn i les resolguin.

Si l'alumne no està d'acord amb la resolució dels professors quant a les qualificacions de les matèries, pot reiterar la reclamació en un escrit adreçat al director o directora, que ha de presentar el mateix dia de la resolució o l'endemà. També es poden adreçar directament al director o directora, en el mateix termini, reclamacions contra les decisions relatives al pas de curs o l'acreditació final d'etapa.

Un cop presentada la reclamació al director o directora, cal seguir la tramitació següent:

- a. Si la reclamació es refereix a la qualificació de matèries, el director o directora l'ha de traslladar al departament, seminari o òrgan equivalent que correspongui, per tal que, en una reunió convocada a aquest fi, estudiï si la qualificació s'ha atorgat d'acord amb els criteris d'avaluació establerts i formuli la proposta pertinent. Si consta només d'un o dos membres, l'òrgan s'ha d'ampliar fins a tres

amb els professors que el director o directora designi (d'entre els professors d'altres matèries del mateix àmbit o d'entre els càrrecs directius). Les reclamacions formulades i la seva proposta raonada de resolució s'han de fer constar en el llibre d'actes del departament o seminari, o en el registre documental de funció equivalent. Vista la proposta que ha formulat l'òrgan i l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals, el director o directora pot resoldre directament la reclamació, o bé convocar una nova reunió de l'equip docent. En aquest últim cas, ha de resoldre tenint en compte els elements abans esmentats i la proposta que faci l'equip docent en la reunió extraordinària, les deliberacions del qual han de constar en una acta singular elaborada a aquest efecte.

b. Si la reclamació es refereix a decisions sobre el pas de curs o l'acreditació final de l'etapa, el director o directora pot resoldre directament la reclamació en vista de l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals, o bé convocar una nova reunió de l'equip docent. En aquest últim cas, ha de resoldre en vista de l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals i de la proposta que formuli l'equip docent en la reunió extraordinària, les deliberacions del qual també han de constar a l'acta elaborada a aquest efecte. També ha de tenir en compte, si escau, la documentació generada en el cas que l'alumne hagi presentat prèviament un recurs contra les qualificacions finals de les matèries, el procediment del qual ha quedat descrit a l'apartat a.

c. La resolució del director o directora s'ha de notificar a l'interessat. Si s'accepta la reclamació, cal modificar, en una diligència signada pel director o directora, l'acta d'avaluació corresponent; la modificació s'ha de comunicar a l'equip docent del grup.

d. Contra aquesta resolució del director o directora, l'alumne o, si aquest és menor d'edat, el pare, mare o tutor o tutora legal, pot recórrer davant el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, davant de l'òrgan competent del Consorci d'Educació, mitjançant un escrit que ha de presentar per mitjà del director o directora del centre, en el termini de cinc dies hàbils a comptar de l'endemà de la notificació de la resolució. Aquesta possibilitat s'ha de fer constar en la notificació de resolució que el centre fa arribar a l'interessat.

Si l'interessat presenta un recurs contra la resolució del centre, el director o directora l'ha de trametre en els tres dies hàbils següents als serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al Consorci d'Educació, juntament amb la documentació següent:

- còpia de la reclamació adreçada al director o directora del centre,
- còpia de l'acta final d'avaluació del grup a què pertany l'alumne,
- còpia de l'acta de les reunions en què s'hagi analitzat la reclamació,
- còpia de la resolució del director o directora del centre,
- còpia de les qualificacions trimestrals i finals obtingudes per l'alumne al llarg de l'etapa,

- qualsevol altra documentació que, per iniciativa del director o directora o a petició de l'interessat, es consideri pertinent adjuntar.

La Inspecció d'Educació n'ha d'elaborar un informe, que ha d'incloure tant els aspectes procedimentals seguits en el tractament de la reclamació com el fons de la qüestió reclamada. Quan de l'informe i de la documentació se'n desprèn la conveniència de revisar la qualificació o el procediment d'avaluació, si el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació, ho considera necessari, pot encarregar aquesta tasca a una comissió, que ha d'estar formada per un professor o professora del centre que no hagi estat responsable directe de la qualificació objecte de reclamació (proposat pel director o directora del centre), un professor o professora d'un altre centre i un inspector o inspectora (proposat per la Inspecció d'Educació). D'acord amb l'informe de la Inspecció i, si escau, de la comissió, el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació resol definitivament el recurs, amb notificació a l'interessat, per mitjà del director o directora del centre.

Si la reclamació s'accepta, cal modificar l'acta d'avaluació corresponent, amb una diligència signada pel director o directora, i la modificació s'ha de comunicar a l'equip docent del grup.

A fi que les tramitacions anteriors siguin factibles, cal que els professors mantinguin un registre de tots els elements que han utilitzat per avaluar i cal que conservin tots els elements escrits que hagin contribuït a l'avaluació continuada en el centre. Així mateix, els documents que s'hagin retornat als alumnes, cal que els alumnes els conservin fins a final de curs.

Els exercicis escrits que no s'hagin retornat als alumnes i les proves extraordinàries, si escau, s'han de conservar fins al 28 de setembre de 2019. Transcorregut aquest termini, i si no estan relacionats amb la tramitació d'expedients de reclamació de qualificacions, podran ser destruïts o retornats als alumnes si així ho havien demanat prèviament.

4.3 Proves externes d'avaluació de les competències bàsiques

Els dies 12 i 13 de febrer de 2019 es durà a terme la prova d'avaluació de quart curs de l'educació secundària obligatòria, que organitza el Consell Superior de l'Avaluació de Catalunya. Durant aquests dies el centre no ha de programar cap activitat que s'hagi de fer fora del centre per als alumnes de quart curs d'ESO.

Els centres que considerin oportú fer proves diagnòstiques a tercer d'ESO, a fi de disposar de dades que permetin una millora del procés d'aprenentatge dels seus alumnes, disposen dels models de proves diagnòstiques en el web del [Consell Superior de l'Avaluació](#). També hi ha disponibles models de proves de competències bàsiques de quart d'ESO.

5 Normativa d'aplicació (concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO)

- [Llei orgànica 2/2006](#), de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 106, de 4.5.2006)
- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)
- [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius (DOGC núm. 5685, de 5.8.2010)

Currículum d'ESO

- [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 6945, de 28.8.2015)
- [Resolució FNS/1432/2013](#), de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6409, de 3.7.2013).
- [Resolució FNS/1252/2014](#), de 30 de maig, per la qual es modifica la Resolució ENS/1432/2013, de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6639, de 6.6.2014).

Orientació, acció tutorial i atenció als alumnes

- [Llei 1/1998](#), de 7 de gener, de política lingüística (DOGC núm. 2553, de 9.1.1998)
- [Decret 299/1997](#), de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials (DOGC núm. 2528, de 28.11.1997)
- [Decret 279/2006](#), de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya (DOGC núm. 4670, de 6.7.2006)
- [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu (DOGC núm. 7477, de 19.10.2017)
- [Resolució FNS/1544/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa a l'alumnat amb trastorns de l'aprenentatge (DOGC núm. 6419, de 17.7.2013).
- [Resolució FNS/1543/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa a l'alumnat amb altes capacitats (DOGC núm. 6419, de 17.7.2013).
- [Resolució de 7 de maig de 2014](#), per la qual es donen instruccions per a l'organització del Programa intensiu de millora (PIM) adreçat a l'alumnat de primer i segon curs d'educació secundària obligatòria en els centres educatius públics.

Avaluació d'alumnes

- [Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 7659, de 9.7.2018).
- [Resolució EDU/3445/2009](#), de 2 de desembre, per la qual es regula la convocatòria anual de les proves per a l'obtenció del títol de graduat en educació secundària

obligatòria per a l'alumnat que no l'hagi obtingut en finalitzar l'etapa esmentada (DOGC núm. 5523, de 10.12.2009).

Equivalència d'estudis

- [Ordre EDU/1603/2009](#), de 10 de juny, per la qual s'estableixen equivalències amb els títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller regulats en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 146, de 17.6.2009).
- [Ordre EDU/520/2011](#), de 7 de març, per la qual es modifica l'ordre EDU/1603/2009, de 10 de juny, per la qual s'estableixen equivalències amb els títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller regulats en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 62, de 14.3.2011).

A més de les disposicions publicades al DOGC, a l'apartat Currículum i Orientació > [Normativa](#) del web de la XTEC, estan disponibles totes les circulars i orientacions curriculars d'avaluació de l'educació secundària obligatòria.